

# MINISTRALHT



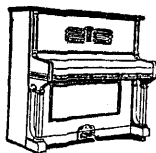
№ 4 — 1935

APRILL

## Helikunstnike aadresse

Tallinn:

- Arder, A.**, konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Toompüestee 4—8.
- Einer, Helmi**, ooperilaulja, konservatooriumi lauluõpetaja, „Estonia” teatrimaja, tel. 460-37.
- Franz, Erika**, pianist, Kopli tn. 26—3, telef. 453-57.
- Gentz, Harry**, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12.
- Hellat-Lemba, L.**, konservatooriumi lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
- Kapp-Ruckteschel'i muusikakool**, klaver, laul, viiul, cello, Vene tn. 16—6.
- Koch, Thekla**, klaverisolist, saade, tunnid, Rohu tn. 11—21.
- Kuntler, Erich**, diplomeeritud cellokunstnik, tunnid, S. Tartu mnt. 74—4.
- Laan, Herbert**, viiulikunstnik, Tatari tn. nr. 21-a—15.
- Lamp, Karl**, cellokunstnik, tunnid, Rataskaevu tn. 20—3.
- Lipand, Ella**, kontsertilaulja, häälesäädja, Raudtee tn. 68—10.
- Mohrfeldt-Viitol, H.**, konservatooriumi van. klaveriõpetaja, V. Tartu mnt. 12—11, tel. 455-97.
- Mägi, Magda**, klaveritunnid ja saade, S. Roosikrantsi 8—9, tel. 464-76.
- Nicolai, F.**, pianist, Riigi-Ringhääling.
- Plaks, Olga**, pianist, Jannseni 5—2, telefon 310-26.



**Klaveritööstus**  
**K. SAAR**

S. Juhkentali 10-a.  
Telefon 457-01.

Soovitab  
otse töökojast

**PIANIINOSID,**

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks — ostud ja soovitusused muusikatundjailt.

- Prommik, Lilli**, muusikaõpetaja, Jannseni nr. 7—7.
- Redlich, Arvid**, klaverisolist, saatja, tunnid, S. Karja 9—2-a.
- Tamm, Aino**, Tallinna konservatooriumi lauluõpetaja, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.
- Tenno Viironi**, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni 4—7, tel. 447-78.
- Toomingas, Vold.**, muusikaõpetaja, koorijuht, Paldiski mnt. 42-b—6.
- Vaks, Julius**, trompetist, konservatooriumi inspektor, Falkpargi tn. 18—7.

**Nõmme:**

- Bölauf, Rita**, konservatooriumi itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.



## MUUSIKALEHE

1935. aasta tellimiste  
vastuvõtmine avatud.

E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas Kr. 2.—  
Teistele . . . . . „ 2,25  
Välismaale . . . . . „ 4,50

ILMUB 10 KORDA AASTAS  
TELLIMISI VÕTAVAD VAS-  
TU KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS :  
TALLINNA, LAI T. 7. TELEFON. 431-82

Järgmine „Muusikaleht“ ilmub suviste laulu-  
plüüdude numbrina suurendatud kujul 15. juunil.

### S I S U K O R D :

Lavateose muusikalisest illustree-  
ringust. — Vold. Leemets.  
Vanade eestlaste laulmisviisist. —  
J. Pert.  
Andmeid X üldlaulupeo tegelaskon-  
nast.  
Soome muusikaleht eesti helikuns-  
tist.  
Uuemat noodiliteratuuri.  
Ooper „Vikerlased“. — Ed. V.  
Meeskooride nurk: K. Tüürpu ja  
TMS — P. Grünfeldt, kroonikat.  
Päakoosoleku pidamise kord laulu-  
ja muusikaühingus.  
Ooper ja kontserdid.  
Mitmesugust, illustratsioone, nalju.

# muusikaleht

## Lavateose muusikalisest illustreeringust

Vold. Leemets

Wagner enda „Tuleviku kunstiteoses“ kahtlemata ilmutas õiget arusaamist, leides, et lavateos pole ei dramaatiline, ei dekoratiivne, ei muusikaline, ei tantsukunstiline avaldus, vaid kõigi nende üldtulemus. Seepärast ainuski üksikelement ei tohi tülkkida esile, endale nõuda tähelepanu, ennast maksma panna ja teha numbrit. Üksikelement on paljalt kaastööline, tema maksvusele või mittemaksvusele pääsemine on sellest, kuivõrd võimaldab seda tervik.

Kahjuks kunstid ei taha alluda sellele teoreetilisele Prokustese süngile. Igaüks tahaks olla suur, peremees, maailma valutaja, tooniandja. Iga üksikelement nõuab 100%-list individuaalsust ja ei lepi, kui tema kõrval elab veel teisi jumalaid.

Tõsi, siin leidub kompromissivõimalus: muusikaline draama, kuid säälg ei teostu kunstide liitumine absoluutselt, sest iga kunst jääb lõpuks „egoistlikuks.“

Olgu sellega kuidas tahes, küsimuse tuum igal juhul jääb püsima: kunstide liitmine peab olema võimalik. Pole ju lõpuks tähtis aukraadide asi ja peremehe seisukoht, kunstide omavaheline n. ö. intrigeerimine. Meie teame ainult ühte: sõnakunst ja helikunst sobivad kokku.

Võtame ooperi. Mitte laskudes siin vaidlustesse selle üle, kas ooper lavalise nähtena vastab tänapäeva maitsele, nendime, et ooperis nii muusikal kui tekstil on suured ülesanded. Neid loetleda käes-

oleval korral ei tarvitse. Märgime siit ainult mõningaid ülesandeid, mida teostab ooperimuusika. Siin kõige päält illustreerimine: enda vahenditega muusika peab manama esile illusiooni mingist sündmusest, elamusest, nähtest.

„Puhas“ draama sageligi satub umikusse, kui ta, näiteks, tahab demonstree-rida lahingustseeni. Kõik kolin ja ragistamine, mis sooritatakse lava taga, ei anna ligikaudsetki muljet lahingu meeolust, ja rahvas vaid muigab, vaadates papist mõõka. Tarvitseb aga lisandada siia muusika, jalamaid võtab lugu teise pöörde: muusika enda dünaamiliste, harmooniliste, instrumentatsiooniliste võtetega teeb asja usutavaks, annab illusiooni lahingust.

Või mõni psüühiline murrang, meeolotsemine. Jällegi võib ainult muusika anda sellele sisu, reaalsust, konkreetsust, olgugi et muusika on abstraktseim kunst.

Tuletagem mee- üldtuntud aforismi: „Kus sõnad lõpevad, sääl algab muusika“ ja veendugem veel korraks selle aforismi tõelisuses.

Sõnakunsti, reaalsusel on oma piirid milledest kaugemale ei saa minna; sõnakunstil ei jatku vahendeid selle selgitamiseks, mis moodustab ülemineku reaalist müstikasse.

Vastupidi, just selles ebamäärases, „müstilises“ valdkonnas tunneb end kodu-sena muusika, see on tema õige ala ja siin ta „räägib“.

Veel muilgi puhkudel muusika võib lavateost illustreerida, sisustada. Nimetame



kas või assotsiatsiooni effekte, mida edukasti kasustati juba klassikalises ooperis, näiteks, Gounod' „Faustis”. Margarete, hetkel, kus kaotab mõistuse, meenutab enda helget, süütut, kristallpuhast minevikku, ta kuuleb uuesti seda kergemeelset motiivi, mida kuulis siis, kui esmakordselt kohtas Fausti.

Ei tohi salata: selline võte annab mälestamisele, meenutamisele erilise sisukuse, võlu.

Edasi, n. n. juhtmotiivid, mis iseloomustavad lavakujusid ja lavalisi situatsioone. Vastavalt dramaatilisele arengule kasustab muusika juhtmotiivide pändlikust, serveerib helilisi kombinatsioone nii, nagu nõuab asjade käik.

Kõike seda kasustab ooper.

Kuid...

Kuid miks ei taha ja tohi kõike seda tarvitada sõnalavastuski! Miks hülgab ta väärtusi, mida pakub muusika! Kui lavakunst endastmõistetavalt kasustab värvikunsti (dekoratsioon, grimm), siis samuti endastmõistetavalt peaks ta vajama ka muusikat.

...Muidugi see pole mingi uudne nõue ja enneolematu avastus. Kõike seda juba on kasustatud. Nii välismaail sarnaselt püüvad võidukäiku n. n. muusikaline lavamäng ja meilgi on aset leidnud mõningad katsetamised selles suunas. Näiteks „Töölisterateater” andis muusikalisi lavastusi: „Umbrohu juured”, „Naiste mäss” ning „Estonia”: „Lauluisa ja kirjaneitsi”, „Pilveristi”.

Kahjuks need katsetamised kannavad juhuslikku ilmet ega osuta sihikindlat püüdu muusikalise lavateose poole. Millest see tingitud, seda on raske ütelda. Võib olla, lavastajad ja lavainimesed pole küllalt teadlikud nendes tulemustes, mida saavutaks sõnalavastus, kui rakendaks enda teenistusse muusika.

Ammuks see oli, kui teater, „draama” põdes kriisi. Kahtlemata selle kriisi üheks põhjuseks peab lugema sõnalavastuse ühekiilgset, isoleeritud iseloomu.

Kino — tummfilmi hõlgepäevil — toimis targemini. Ta andis suuri ülesandeid

muusikale ning muusika täitis neid. Muusika sisustas-selgitas valget lina, andis oma poolt, mis võis ning muutus hädavajaliseks teguriks. Muutus lahutamatuks osaks filmikunstis ja ületas kaugelt neid esialgseid primitiivseid nõudeid, mida temale asetati: olla aparadi klõbina sumbutajaks.

Kino toimis hästi. Toimigu teater samuti, seda enam, et temal ei tarvitse kartada mingit kaotust. Ei: sellega ta ainult võidab.

Sellega võidab teater ja võidab... eriti just muusika. Muusika leiaks siin hoopis avarat tegevuspiirkonda. Algupärandite illustreerimine algupäraste rahvamotiividega tooks, võib ütelda, pöörde meie rahvaviiside kasutamisse. Ta pakuks laialdasi võimalusi heliloojaile, ning mõnigi näiliselt lihtne ja väheütlev rahvaviis võiks pakkuda siin üllatusi.

Mis puutub küsimuse tegelikku külge, siis suurlavadele ei sünnitaks selle läbiviimine kuidagi raskusi. Suurteatrid siiski pole käsist-jalust seotud ainelist muredega ja nad võivad kergesti kombineerida vajalisi muusikalisi ansambleid. Endastmõistetavalt tuleks suuremate teatrite puhul illustreeriv muusika otsekoheselt lida.

Väikelavade seisukord oleks juba raskem. Sääli ei saaks tulla kõnessegi eriti ülesandeline lavamuusika, kuna see käiks majanduslikult üle jõu ja pääleki on raske koostada vajalist ettekande aparati.

Kuid täiesti võimalik peaks olema maalavade puhul musterillustratsioonide kasustamine. Umbes samas laadis, nagu tegi seda film.

Muidugi film võis pakkuda siin suurejoonelisust. Tema avarad tingimused võimaldasid selles küsimuses otse eeskujulisi tulemusi. Töötati välja viimase peensuseni saatemuusika mustrid, šabloonid. Kinomuusika korraldajal tarvitnes vaid pilku heita vastavasse kataloogi, et valida säält sobiv muusika. Teadagi, väikelavad ei võinud unistada sellest täiuslikkusest, mida saavutas film, kuid vähemalt väikest vihjet selles suunas võiks ja peaks küll tegema.

Maalavadele võimaldatakse juhtnööre ja näpunäiteid lavastamiseks, korraldatakse näojumestamise ja diktsiooni kursusi. Vastavad eriülesandeid taotlevad asutused peaksid siis lavalise muusika korraldamiseks astuma samme. Tuleb ellu kutsuda sellekohane lavamuusika nõuande instituut, mis soovitaks väikelavadele vajalisi muusikapalasisid, annaks näpunäiteid orkestri moodustamiseks.

Endastmõistetavalt peavad need näpunäited arvestama tegelikke olusid ja väikelavade piiratud võimalusi. Kuid teatud

leidlikkuse juures piisab sageli tagasihoidlikestki võtetest. Piisab, võib olla, paljalt muusikalis-akustilisest efektist: mõni trompeti signaal, trummipöörin, lavatagune koor jne.

Toodud read ei pretendeeri põhjalikkusele ega, anna üksikasjalisi ettekirjutisi lavamuusika korraldamiseks. Nad tahavad paljalt juhtida tähelepanu sellele, et lavateos, kui ta soovib täiel määral lüüa läbi ja kuulajaid vallutada, peab kasustama ka muusikat.

## Vanade eestlaste laulmisviisist

J. Pert

Kuidas eestlane kandis ette oma laule, see ala pole vahest kaugeltki selgitatud täies ulatuses. Praegusele uurijale selle küsimuse lahendusel raskuseks on päälegi asjaolu, et ürgsel kujul eestlast laulmas me enam ei kuule, varemaist aegadest aga leidub õige puudulisi märkeid, mis pole tehtud just asjatundjate poolt. Kuid igal juhul tohiks need olla huvitavad mitte üksi meie rahvalaulu ja selle ettekande uurijale, vaid ka heiloojale, kes minevikumiljööis, kas või dramaatiliselt tõis, tahaksid pääseda ligi vanade eestlaste käsitlusele.

Alljärgnevas lubatagu tutvustada ühe võrdlemisi tähelepaneliku sakslase Aug. Wilh. Hupeli märkustega eestlaste muusika ja laulmise üle, mis leiduvad tema töös „Topographische Nachrichten von Lief- und Ehtland“ ja mis ilmunud 1777. aastal (II köide, millest toodud alljärgnevad tsitaadid) Riias.

Kirjutame välja Hupeli teosest eriti huvipälvivaid lõikeid, mis mõneski suhtes detailiseerivad ja avardavad meie teadmisi vanade eestlaste laulmisviisist.

„Nende lõbustustest kaunis tähtsa osa moodustavad laul ja muusika. Laul kuulub õieti naisisikuile: pulmadel on erilised naised lauluks; siiski häälitsevad

kaasa ka mehed, niipea kui joogid üldistavad rõõmu. Põllutööl, nende mängude jne. juures kuuldi ainult neiusid loovat üldist lõbusust oma kisavate lauludega. Mõned omavad häid hääli ja palju looduslikke eeldusi lauluks; siiski eestlased rõhkem kui lätlased. Esimesed laulavad kõik ainult ühehäälselt, kuid üldiselt kahes kooris, nii et iga rida, mida üks rühm laulis ette, teise poolt korratakse. Nad omavad mitmesuguseid laule ja meloodiaid; ühe pulmalaulu ma esitan: paljude pulmalaulude iga rea järele nad lisavad mõlemad sõnu Kassike, Kanike, mis ehk praegu ei oma ühtki mõtet, etümoloogiat järele, aga võiks tuletada ilusat kassikest või kasekest.

Lätlased venitavad väga viimaseid silpe, ja laulavad üldiselt kahehäälselt, nii et mõned bassi moodi kaasa ümisedavad.

Mõlema rahva ühine ja arvatavasti väga vana muusikariist on torupill (kottvile), mille nad ise valmistavad ja kahehääleliselt suure osavusega väga taktipäraselt puhuvad.“ (II köide, lk. 133).

Hupel väidab siin seega: eestlaste pulmadel esinesid sellekohased lauljad — — kaasitajad, keda ta alljärgnevalt nimetab kaasikateks. Tol ajal eestlased laulsid kahes kooris, kuid unisoonis. Üks rühm laulis rea ette, teine kordas seda, kusjuures eritsükliliste laulude kas rea või siis salmi lõppu lisasid erisõna. Kuid sellest järgnevas pikemalt.

Eestlaste torupilli käsitluses mõistame kahehäälsuse all küll viisi ja orelpunkti.

Hupel teisel toob veel märkuse, et pulmadel mõnikord mängisid 3—4 viiulit koos torupilliga. Järelikult kõiki seni-seid vanade eestlaste tantse või muud ühe viiuli saatega võime pidada puudulikult tõlgitsetuiks.

„Eestlased omavad mõningaid mõtte-tuid lõpusõnu, mida nad seovad mõnede laulude iga salmi juure.

Pulmalauludes Kassike, Kanike mõteldi siin nii: Viljandimaal j.m. venitatakse seda väga pikalt, Tartumaal lausutakse väledasti, nii et kõlab peaaegu kui Kassike, Kannike. Kiigel mõnel pool iga salmi järele lisatakse Rike älle, ja Viljandimaal oma töölaulule põllul Bebele.

Jootud laulavad nad kiitust lahkele peoperemehele, keetjale, õllepruulile jne. Ettevalmistamatult (improviseeritult) loodud laule mõistab vaevalt sakslane täieliselt neis valesti käsitatud sõnade tõttu: tihti kuulnud laule võib õppida lõpuks mõistma.

Nagu sellest näha, lisandena salvide lõpus tarvitati sõnu „kassike“, „kanike“, „rike älle“ ja „bebele“. (Kahjuks ei saa me küll usaldada nende sõnade traskriptsiooni Hupel'i poolt.)

Kuidas kaasitajad pulmas laulsid, ka selle üle toob Hupel elava ja huvitava pildi, mis samal ajal on eestlaste pulmakommete omalaadne kirjeldus ja mis pälvib tähelepanu ka eesti tantsu seisukohalt.

Hupel kirjeldab kõike seda järgmiselt:

„Peigmehe majas talle pannakse pähe tanu; selle lõpul ta peab istuma oma venna sülle, peig, tema nii nimetatud isa ja peiupoiss tantsivad tema ümber ülestõstetud möökadega, mille otsad löövad kokku; talle visatakse sülle laps, kellele ta peab kinkima paari sukki; üks meesisik seob talle põlle ette ja ulatab selle au eest rahalise kingi; nüüd üks tähtsamaid naisi teiste abil paneb talle pähe pika tanu, samuti sinna juure kuuluvad rätikud, ja annab talle kõrvalopsu; — kaasikad karjuvad oma laule avali kurkudega: mõrjsja annab igale võõrale tüükise võleiba. Nüüd stiiakse ja tantsitakse\*.“

„...Mõnes kohas kaasikad kannavad meega segatud õlut ringi ja sunnivad lauluga, mille sisuks: Maitse, kingi, maksa!

iga võõras seda jooma, kusjuures uuesti pruudi jaoks kogutakse rahas kingitusi“

Kokkuvõttes Hupel väidab: eestlaste lõbustustes tähtsat kohta omas laul; eeskätt laulsid naised, kuid löid kaasa ka mehed; eestlased omasid hääd häälematerjali; nad laulsid ühehäälselt, kuid kaheks kooris vastamisi, kusjuures teine koor kordas esimese poolt lauldud fraasi; eritsüklitest laulude iga salmi lõppu lisati erisõna kas kassike, rike älle või belele; Ka oli väga mängitavaks riistaks torupill; pulmadel võidi 3—4 viiulit kuulda koos torupilliga; pulmadel esinesid selleks erilised lauljaid, kaasikad, kes kandsid ette pulmalaule nii tanu pähe asetamise tseremoniaalil, kui ka külalistele õlut jagades ja noorpaarile rahalisi kinke kogudes.

\*

P.-S. Juhan Zeiger'i monograafia „Eesti rahvaviisid“ puhul Ed. Visnapuu võtab arvustavalt sõna „Muusikaleht“ nr. 3 k. a., kus muu seas lausub järgmist: „Oleme juba kord niivõrd lahked, et igal esimesel võimalusel säeme end laenajate ning võtjate ossa, kus vähegi juhtub leiduma mõni pääliskaudselt paistev alus. J. Zeiger'gi ei saa teisiti, kui kuulutab refrääni lätlastelt laenatuks. Meie juures see nähe ei esine mitte niivõrd nõrgana, et peaksime nimelt otsima võõraid tekkimise allikaid...“

Ka selles küsimuses võiksime Hupel'i teose kaudu saada ehk selgitust. Hupel'i tähelepanekuid ei tarvitse võtta kergel käel kirjutatuina. Nagu teosest selgub, on autor töötanud läbi varem eestlaste üle ilmunud literatuuri ja siis on ta ka isiklikult kogunud igasuguseid andmeid üle maa, või selles ulatuses võtnud ette ringsõite, sest ta kirjeldab muide tervet Eestimaad kihelkondade järgi — e'anikke, nende riidetust, kombeid jne.

Nagu eeltoodud lõikeist selgub, Hupel pani tähele teravasti nii eestlaste kui ka lätlaste rahvalaule ja muusikalisi üritusi.

\*) Eestlaste tantsu kohta tähendab Hupel: „Eestlased hoidsid kogu aeg  $\frac{3}{4}$  või  $\frac{3}{8}$  takti, tegid väikesi, kuidagi lohistavaid samme, ja kolmanda puhul tampisid vähe tugevamini vastu maad.“

Eestlasi ta peab tunduvalt paremaks ja andelisemaks muusikarahvaks, kui seda on lätlased. Ta toob trüki ära päälegi mitu eesti rahvalaulu. Eestlaste rahvalaulu refräänil ta peatub eriti. Et samane nähe oleks esinenud lätlaste rahvalaulus, päälegi veel põhilisemalt ja algupärasemal kujul kui eestlaste juures, seda meie kusaigilt ei leia, kuigi Hupel üldiselt võrdsest osutab tähelepanu nii eestlastele kui ka lätlastele, võrreldes ning

kõrvutades nende elu, töid, kombeid ja eneseväljendusi.

Hupel peab refräänini eesti rahvalaulu eriliseks omapäraks, ja on imelik, et ta seda lätlaste puhul üldsegi ei maini.

Kas ei pane see Zeiger'i otsustes mõtlema? Ja kas ka kõneldust ei järeldu, et peame ühinema Ed. Visnapuu vastavast lõikest hinnangu tulemusega: „Siin tundub kindlasti vajadust uurimiste süvendamise järgi.“

## Andmeid X üldlaulupeo tegelaskonnast

Järg.

Helindite meeldivuse küsimuses pole mitte kõik koori ja orkestrijuhiid, samuti liikmed võtnud seisukohta; kuid seisukoha võtnute hulgas on siiski küllalt suured, et neid tõsiselt arvestada. Nimelt sellekohastest avaldustest võttis osa (ümmarguselt): üldsegakooride helindite alal 200 juhti ja 5—6 tuhat liiget, erisegakooride helindite alal 50—60 juhti 1 tuh. liiget, üldnaiskooride helindite alal — 175 juhti 3—4 tuhat liiget, üldmeeskooride helindite alal 180—190 juhti ja 4 tuhat liiget, erimeeskooride helindite alal 80 juhti ja 1,5 tuh. liiget ja pasunakooride helindite alal 80 juhti ja 0,9-1 tuhat liiget.

Nagu näitavad arvud, evib vaid Simmi „Oma saar“ kõigi koorijuhtide ja mõni üksik helind osa koorijuhtide juures 100-protsendilist meeldivust (sellisena mitte arvestades naisjuhtide seas ühe isiku hinnanguid); samuti langeb üldse meeldivuse % harva alla 50%.

Kui aga jaotame helindite meeldivuse määra 3. astmeks: I — 90 ja enam %, II — 80—89,9%, III — alla 70%, siis kujuneb pilt järgmiseks. % esinevad kõigist X üldlaulupeo helindeist kolmes meeldivuse astmes:

	I	II	III
juhtide hinnangul	56,8	27,3	15,9
liikmete „	52,3	31,8	15,9

III meeldivuse astmes esinevaks 7 helindiks on alanevas järjestuses:

### Juhtide hinnangul

Aava „Juta kaebelaul“	79,5%
Kreegi „Ma kondisin vainul“	77,6%
Kapi „Ei roosisid mull' paku ta“	76,6%
Saare „Tantsides“	72,8%
Saare „Mis sääl kõnnib“	71,7%

Saare „Hommiku laul“	63,2%
Aaviku „Laulupeo laul“	63,1%

### Liikmete hinnangul.

Lüdig'i „Kits ja hunt“	76,7%
Võrgu „Laulik“	75,8%
Pätsu „Sarve laul“	75,5%
Aaviku „Laulupeo laul“	61,0%
Saare „Tantsides“	59,9%
Aava „Juta kaebelaul“	59,3%
Saare „Mis sääl kõnnib“	57,4%

Kuigi juhtide ja liikmete hinnangud mitmeski suhtes erinevad, on neil siiski paljugi ühist. Toodud III meeldivuse astmesse kuuluvate helindite nimestikus esinevad osalt mõlemal poolel samad helindid — seitsmeist neli. Kuid ka teised helindid, mis nimestikus erinevad, esinevad vastaspoolel vaid II meeldivuse astmes.

Edasi näeme, et koori- ja orkestriliikmete juures linn helindite suhtes on nõudlikum, nimelt linnades leiame III meeldivuse astmesse kuuluvaid helindeid 10: maa 8 vastu. Pääle eespool nimetatute linnast pärit kooriliikmete hinnangul langevad III kategooriasse:

Võrgu „Looja vägevus“	79,8%
Võrgu „Pulma rõõm“	70,4%
Saare „Kasehaldjate laul“	69,5%
Karbi fantaasia „Kiigemäel“	59,1%
Tamverk'i parafraas „Õhturahu“	51,9%
Maal aga pääle nimestikus toodud tööde esineb III kategoorias:	
Kapi „Ei roosisid mull' paku ta“	78,6%

Samuti leiame erineva hinnangu juhtide hariduse järgi: nimelt kõrgema haridusega juhid on helindeid hinnanud valjemalt. Nende hinnangul esineb III kategoorias 18 helindit: mitte kõrgema haridusega juhtide 7 vastu (millised on toodud nimes-

tikus). Kõrgemate juhtide hinnangul, päälle nimestikus toodud seitsme helindi langevad III kategooriasse järgmised helindid:

Tamme „Pidulik marss”	78,6%
Tamme avamäng „Kalev ja Linda viisidel”	78,6%
Pätsu „Sarvelaul”	77,3%
Tamme „Eesti rapsoodia”	76,9%
Karbi fantaasia „Kiigemäel”	76,9%
Hermann'i „Munamäel”	75,6%
Võrgu „Looja vägevus”	65,0%
Võrgu „Laulik”	63,2%
Tamverki parafras „Õhturahu”	61,5%
Vettiku „Me rannikmaale”	53,8%
Võrgu „Pulma rõõm”	50,0%

avaldanud mõju. Nimelt olid nii juhtide kui liikmete otsusel üle 10% juhtudel rasked õppida järgmised helindid:

	Juhtide otsusel	Liikmete otsusel
Kraegi „Sirisege, sirbikesed”	8,5%	12,4%
Võrgu „Pulma rõõm”	14,9%	13,8%
Pätsu „Sarve laul”	17,9%	17,0%
Saare „Homniku laul”	15,8%	23,8%
Tamme avam. „Kalevi ja Linda” viisidel	22,5%	25,3%
Tamme „Eesti rapsoodia”	21,5%	32,2%
Nerepi „Las kasvame”	32,4%	26,5%

Foto Parikas



E. Aava ooper „Vikerlased”; hiiestseen teisest pildist.

Võrreldes linnast pärit kooriliikmete ja kõrgema haridusega koorijuhtide hinnangul III astmesse langevaid helindeid, leiame ka nendes mõndagi ühist. Muidugi, oleks väga huvitav vaadelda ka neid motive, mis on mõõduandvad olnud ühe või teise helindi madalamal hinnangul, kuid neid leidub vaid koorijuhtidelt ja on väga erinevad, mispärast nende esiletoomiseks puuduvad ka võimalused.

Võiks arvata, et helindite meeldivus on tingitud enam-vähem helindite õpitavuse raskusest; kuid andmed näitavad, et raskeltõpitavus meeldivuse hinnangutele pole

Nerepi „Saarlaste laul” . . . . . 53,2% 46,0%

Nagu toodud protsendid näitavad, on nii juhtide kui liikmete otsused enam-vähem ühelaadsed. Kuigi tuleb ilmsiks erinevusi ka teiste helindite õpitavuse raskuse hinnangul, näib siiski, et juhtidel raskestiõpitavuse protsendid on üldiselt väiksemad. Samuti võib panna tähele päälle mõningate erandite ka linnast pärit koori- ja orkestriliikmete hinnangul väiksemad raskelt õpitavuse protsente. Vastavalt juhtide juures leiame, päälle mõningate erandite, kõrgema haridusega juh-



tidel väksemad protsendid. Nii võiksime jõuda järeldusele, et linnast pärit koori- ja orkestriliikmetel, samuti kõrgema haridusega juhtidel nõudlikkus helindite hinnangul on suurem, kuid siiski helindite kätteõpitavus kergem. Selle tõttu ka tulevase üldlalupeo suhtes soovivaavaldustes nii maa koorijuhtidelt kui kooridelt leia- me silmapaistval määral lihtsamate, ker-

gemalt õpitavate helindite nõudmisi. Kuid ei puudu ka arvukad hääled hoogsamate, masse haaravate, meeleoluliste ja ilusa- viisiliste helindite kasuks. Selle kõrval vähemal määral rõhutatakse eestipärase- mate rahvuslike helindite vajadust. Tü- sedamaid ja välismaa helindeid on soovi- nud vaid üksikud.

Järgneb.

## Soome muusikaleht eesti praegusest helikunstist

Päälkirja all „Eesti muusika“ toob „Suomen Musiikilehti“ veebruarikuu numb- ris Eestis viibiva N. Lopatnikov'i sulest pikema artikli, milles ta esitab arvamusi, et eesti helikunst elab praegusel ajal, ka valjema mõõdupuu kohaselt, tähelepanu väärivat tõusujärku.

Mõnede vanemate muusikute mainimi- sel toob prof. L. sulgudes lühidalt ka mõningaid eluloolisi andmeid.

Kuna kõneall oleva kirjutuse sisu toi- Hicks huvitada ka eesti muusikasõpru, siis toome siin mõningaid tsitaate sellest.

„Eesti muusika,“ kirjutab N. L., „on veel päris noor; kuid siiski äratub suurt tähelepanu see austust väärivate kunsti- teoste hulk, mis pälvib tunnustust ka väljaspool Eesti piire. Eesti heliloojate meloodika avaldab tungi läheneda rah- vale, mistõttu see ongi omandanud ise- suguse rahvusliku värvingu. Mainime siin- kohal Mart S a a r t, kes suurimal mää- ral on võtnud enda elusihiks lasta rah- vuslikel sugemeil tuksuda kaasa oma muusikas. Tema toodang, mis on pü- hendatud peamiselt vokaalmuusikale, an- nab selge pildi tema püüdmissist. Rahva runoviiside kunstiline imiteerimine annab tema loomingule isikupärase võlu.

Rahvuslikkus eesti muusikas ei piirdu sugugi ainult nende vokaalmuusikaga, vaid see saavutab tihti otsustava tähen- duse ka instrumentaalmuusikas. Seda kinnitavad m. s. viimse 40—50 aasta täht- samate edustajate (nagu Juhan A a v i- ku, Artur K a p i, Cyrillus K r e e g i, Arthur L e m b a', Adolf V e d r o) mit- med teosed.

Eriti laialdane on neist Arthur Lemba' toodang, mis pakub 4 ooperit, 2' sümfoo- niat, 2 klaverikontserti, keelpillide kvar- teti, seksteti, triosid, sonaate jne. Oma- seks Lemba' kunstile on problemaatilisuse

ahelaist vabastatud värskena tuksuv musitseerimisrõõm, mis alati väljendub tema liikuvrütmilisis, meloodiliselt tihti üsna laiuku paisuvais helindeis. Puurivat ja analüüsivat Lemba's ei leidu, kuigi ilmselt on tunda lüürikat, mis ilmutab end mõtisklevas tagasihoidlikkuses; ta puudutab tihti ka raskeid, tõsiseid noote.

See Lemba' lüürika omapära on selgesti märgatav, kui võrrelda tema viiulisonaadi aeglast osa („Pastorale“) ooper „Kalmu- neu“ aeglase sissejuhatusega. Ühes tõsise väljendustahte sügavalt haarav katkend, teises õrn, armas, hääs mõttes naiivne musitseerimine, — kuid kummalgi juhul iskliku värvinguga väärtkunst. Ooper „Kalmuneu“ pakub rohkesti tähelepanu väärivaid ja meelikõitvaid kohti, milles just nimelt rahvuslik ainek on tema muusika tähtsaks osaks. Ta, nagu paljud eesti komponistid, tarvitab häämeeli ho- mofoonset kirjaviisi. Mitte seepärast, et ta ei valitseks polüfoonia tehnikat, vaid et homofoonia oma olemuselt parimini sobib tema helilooja iseloomule. Tema osavasti tehtud seksteti finaali ja veenvalt tõusev kuuehääline fuuga tõendavad, et ta valit- seb täieliselt ka polüfooniat.“

Artikli autori tähelepanu köidab prof. Juhan A a v i k u juures loomupärane vormiandekus. „Ta on kirjutanud orkestri- muusikat (m. s. „Eesti Rapsoodia“, süit „Laste Sõbrad“, „Pidulik marss“), isamaa- lise kantaadi „Kodumaa“, klaveri- ja vo- kaalmuusikat, valitsedes igal pool, nii lau- lus kui sonaadis ja stiidis, vormi täieli- selt.“ Nimetades prof. J. Aavikut eriti andekaks just vormi suhtes, juhib prof. L. lugeja tähelepanu tema klaverisonaadile, mis on romantilises meeleolus liikuv tänu- lik klaveriteos. „See on vormi valitseva meistri töö, mis ei mõju siiski kangestu- nuna ja orjalisena. Aaviku pääala on vist

puht- orkestrimuusika. Tema orkestriteosed osutavad ilmselt vaistu orkestritehnikas ja orkestreerimises. Tema partituuride pinnalinegi vaatlemine jätab mulje, et siin on tegemist uueaegse orkestri tubli asjatundjaga. Rohkete omalaadiliste orkestri mõjuvahendite tarvitamise tung on temal selgesti tunda, kuigi see kunagi ei esine vägivaldse pääletükkimisena vaid alati suursugust kunstimaitset osutava oskusena. Aaviku süit „Laste Sõbrad“ sisaldab hulga sääraseid peenusi, mis seoses muusikalise sisuga pääsevad selles teoses esile väga õnnelikul viisil.

Heino Eller'i looming läheb tunduvalt lahku kirjutuse alguses mainitud eesti muusika traditsioonidega seotud iseloomust. Eller sihib oma muusikas selgesti lääne suunas ja püüab end kiskuda lahti traditsiooni ahelaist. Pole raske märgata temas keskaja ja hiljem Skriabin'i või grantsuse impressionismi mõjutusi. Kuid Eller'il läheb korda, tänu tema suurele loovale andele, sulatada need mõjutused enda isikusse. Tema laiale toonaalsele alusele ehitatud ohtrasti kromaatiline harmoonia ei osuta mingit radikaalselt atonaalset iseloomu; ta ainult püüab vältida vanu radu. Eller'i komponeerimistehnika näitab kõrget täiust, mis võimaldab tal kirjutada keelpillkvarteti mõjuva taiduriusega ja lineaarse polifoonia täielise valitsemisega, nagu üldse tema kammermuusika (hulgas ka väärtuslik viiulisonaad) võib ilmutada erilisi teeneid. Aga ka tema orkestrimuusika (impressionistlikult välvuv „Varjus, päikesepaistel“, särav „Scherzo“) tõendab, et eesti muusika omab Eller'is veel paljudi töötavat annet.

Artur Kapp on loonud oratooriumi „Hiiob“, sümfoonia ja palju muud orkestrimuusikat. Tema kammermuusikas köidab tähelepanu keelpillide kvintett, mis väljendab säravamini tema muusika kalduvusi, värsket omapära ja tunnete sügavust. Ka Kapi vaimulik muusika, kuhu kuulub suur hulk laule ja koraalielemlänge oreelile, on põimitud läbi sügavast usutundest.

Adolf Vedro teenib tähelepanu esijoonel oma ooperi „Kaupo“ autorina. Nimetatud ooper sisaldab rohkesti ehtsa ooperivaimuga täidetud kohti. Lisaks märgime ka tema puht-instrumentaalmuusika toodangut: „Sümfonietta“, „Scherzo“, „Rapsoodia“.

Cyrillus Kreek on tähelepanu vääriva „Requiem“ ja laialdase koorilaulu muusikalooja.

Edasi orkestri- ja vokaalmuusika edus-

tajaist nimetab prof. L. veel Mihkel Lüdig'i t, Miina Hermann'i ja Aleksander Lätet.

Noorema põlve esindajate kohta arvab kirjutuse autor, et „neist on mitmed äratanud tõsist tähelepanu ja nad on kindlaks tagatiseks eesti muusika edaspidise arenemise tõusurikkal teel.“

Nii on mainitav Evald Aav, kelle pääteoseks seni osutub ooper „Vikerlased“, rahvuseeposel (vist küll minevikul Toim.) põhjenev teos, milles ilmneb helilooja rikkalik andekus. T. Vettik, E. Võrk ja V. Nerep on kirjutanud tähelepanu väärivad koori- ja soololaulu muusikat. R. Päts on annud lisa ka uuemale eesti klaverimuusikale. Eugen Kapp, Artur Kapi poeg, viljeldab päämiselt orkestrimuusikat ja on sel alal annud juba väärikaid näiteid oma talendist. Tema arvukate teoste hulgas pälvib suurimat tähelepanu klaveritrio.

Kõik need nooremad on Tallinna konservatooriumi endiseid kasvandikke ja nende hää käekäik tuleb auks asutusele.

Eesti muusika ettekande kohaks on „Estonia“ teater ja kontsertsaal. Raimund Kull on väga temperamentne ja lugupeetud kontserdi- ja ooperidirigent.“

Oma kirjutuse lõpus avaldab autor arvamist, et „eesti muusikaline kultuur on tuleviku suhtes lootusrikkal astmel ja et eesti muusikalt võidakse oodata veel rohkesti väärtuslikke teoseid.“

„Suomen Musiikilehti“ märgib, et neil Soomes on seni olnud väga puudulisi teateid eesti praegusaja heliikunstist ja väga harva on sääl kuulnud Eestist ka midagi muud päale lihtsate koorilaulude, millest osa pole sugugi kuulunud kõige edustavammale liiki, mispärest prof. N. Lopatnikov'i artiklit tuleb pidada väga teretulnuks.

„Suomen Musiikilehti“ järgi  
E. Mesiäinen.

\*

„Suomen Musiikilehtis“ ilmunud artikli autor on pärit Tallinnast ja elab nüüd jälle siin mõnda aastat pärast tegutsemist Saksamaal. Oma hariduse ta sai Peterburgis. Kirjutuse koostamiseks N. Lopatnikov võimalust mööda on kasustanud noodimaterjale, kus juures muidugi kõik polnud kättesaadav. Sellega ehk seletub ka märkuste lühidus mõnede autorite suhtes, kuma teiste kohta ta saab avaldada mõtteid avaramalt. Kui kõrvaltvaatajale, on temale arvatavasti pakkunud materjale ka suulised andmed. Toim.

# Muusikaliteratuur

## „Laulupeo laule“

Möödunud aastal korraldas Lauljate Liit võistluse, et hankida uut materjali järgneva laulupeo kava jaoks. Osavõtt nendest võistlustest kujunes õige elavaks, nii et töid tuli kokku üsna rohke arv. Pakutava hulgas leidis küll ka mõndagi juhuslikku, kuid mitukümmend laulu seisis hinnataval tasemel. Kuna aga ettevõtte sihiks oli toodete soetamine massikäsitlusele vastavuse põhimõttel, siis sisuline väärtus ükski ei saanud kujuneda mõõduandvaks. Tuli samas õige tähtsale kohale tõsta hõlpsat lauldavust suurte hulkadega. Arvestades valiku mõttes määratavaid seisukohti, auhinnati sobivatena kaks laulu, nimelt E. Aava „Hommik“ ja M. Saare „Lõppeks“. Need tööd hiljuti ilmusid ka trükkis „Laulupeo laulude“ nime all — kumbki üksikult.

Üldiselt mõlema laulu suhtes tuleb tähendada, et valikuga kaunis lähedalt on võidud tabada märki. Laulud sisuliselt seisavad väärikal tasemel, meeleolult nad sobivad hästi kavatsatud piduliku sündmuse raamidesse ja suudavad julgesti oma ilmeaga rahuldada nii lauljate kui kuulajate laiu hulki. Ettekandmise raskused ei peaks tulema kõnesse.

E. Aava „Hommik“ on kirjutatud Juhhan Liiva sõnadele, mis kargelt pildistavad varajast tundi, keskpunkti väljuva karjaga. Koorilaulus leiavad efektset kasutamist kellade helinat ning pasuna toone jäljendavad häälsüused: „kill-kall“ ja „tu-tu-tu“. Õige mõõdukate vahenditega on muusikas saavutatud tuju ja eredat ilmet. Elavuse sekka antakse kontrasti-

na ka pikemat liikuvust ühes lõigus ja pöördutakse uuesti eelseisundisse. Kui selle laulu puhul siiski kõnelda nõudmistest tehnilise täitmise alal, võiks osutada häälte jaguvusele; nimelt iga rühm ajutiselt esineb kahekordsena. Ometi peaksime arvama, et meie koorid oma keskmise koosseisu juures ei satu kuigi suurte raskustele. Iseendast aga see jaguvus masskooris annabki laulule rohkem jumet — just siin.

M. Saare „Lõppeks“ kasustab tekstina rahvaluulet, milles säetakse sõnu leelutaja lauluvarade rikkusest. Muusika teksti juure on sobitatud stилиehtsusega; kokku antakse väärtuslik kunstiline tervek. Siin pole sugugi tarvis lasta tõusta kahtlustel, kas ehk tehnilised raskused ei kujune tõkestavateks. M. Saar on pidanud ülesannete kohaselt mõtu ja lahendanud küsimuse hästi vastuvõetavalt. Laulu ehituse poolest võib jagada kolmeks osaks. Igas jaos viiakse teema läbi kaks korda. Esimesel juhul võtavad kujundamisest osa sopran, alt ja tenor, astudes sisse märgitud järjekorras, teine löik moodustub terve koori üheaegsel kaastegevusel. Niisugune vahelduv ehitus toob vajalist elavust teema järele uuesti ilmumisel. Iseendast pakutud kolm osa ei sisalda kuigi suuri lahkuminekuid varieerimisel. Teema kandmist jagab sopran ainult aldiga. Kokkuvõttes M. Saare „Lõppeks“ on laulupeoks sobiv pala oma sisukuse, stiilsuse, hõlpsa käsitluse ja selge vormi tõttu.

Ed. V.

## G. Ernesaksa kolm laulu segakoorile

Hiljuti ilmus G. Ernesaksalt trükkis kolm laulu segakoorile, milledest „Rabamaastik“ ja „Oli mul rikas ristiaasa“ tulevad üsna uutena, kuna „Hakkame, mehed, minema“ ümbersaadena meeskoorist. Esimene laul „Rabamaastik“ (A. Alle' sõnad) osutub kõige tähelepandavamaks.

Siin leiame üsna hääd kujundavat plastikat ja selgunud meeleolude väljendust. Autor näitab ennast teravamini kunstilise ilmevõtu küljest. Tahaksin ütelda, et „Rabamaastikuga“ G. Ernesaks mainitud laulu kaudu on lausunud sõna, millele ehk nagu sihtis ootamine. Selles sõnas

peitub töotusi, mis põhjustavad huvitumalt vaatama noore komponisti poole. „Rabamaastik“ oma väljapeetud laadiga ja tundeerksa ilma kuulub väärrika toodangu hulka. „Oli mul rikas ristiisa“ rahvalulest tekstiga sihhib huumorijoo- nele, kuigi räägitakse kütsekesest, kelle söi hunt. Autor ongi muusikas toonud esile kerge, naljatlusse kalduva laadi. Laulu esimene pool sisaldab väikesel mää- ral tunge, mis kipuvad tooma lagedale pinnalisuse ilmet. Ei puudu palju, et meeleolu kergusest satutakse kaugema- legi. Teine pool laulust on juba enam kindlustatud vääratuste vastu. Iseendast see pala lubab hõlpsasti läheneda tehni-

lise külje mõttes. Vist väga suuri pre- tensioone esikohalisusele talle polegi an- tud autori poolt. „Hakkame, mehed, mä- nema“ jääb tekstilt küll meeste lauluks, millisena ta on ka lõõnud läbi. Muidugi, segakoorile võib muusikat sobitada päris hästi, aga kuidas ikka naine nimetab end meheks ja paneb piibu põlema; nüüd ju küll moraal palju selle viimase vastu ei räägi. Eks või ka laulda nii, kuigi ei saa olla päris nõus. Ehk oleks sobinud teha tekstis muudatusi? Aga lepime sel- lega, et laul ei tarvitsegi käia just ette- kandja enda kohta, vaid kõlab vana rahvaloominguna uues muusikalises kau- nistuses. *Ed. V.*

## Ooper „Vikerlased“

Noore helilooja Evald Aava ooper „Vi- kerlased“ pole mitte ainult meie esimene lavateos vastavas vormis, vaid sellele jääb ka kunstiline tähendus. Algamised para- tamatult kannavad eneses mõningaid puudusi, nii leidub neid siingi. Ometi väärtuste ülekaal käesoleval puhul võtab

meil tunduvaid takistusi tekitanud libre- tode hankimise raskus. Praegugi mit- mete heliloojate tegevus ei pääse liikuma mainitud põhjustel. Ja juba valminud teoste juureski tunneme sõnalise osa vä- hest küündivust.

Nii ka „Vikerlastes“ jääb kahvatumaks pooleks libreto. Peab ütleva, et kondi- kava pole mitte halb; praegused kuus pilti reastavad laitmatult sündmused ahe- likuks. Päätegelaste kujudki on antud võrdlemisi selgeilmelistena; Olav nendest kaldub tekitama arusaamatusi. Libreto väljatöötamine, teose kudede kasvata- mine jätab mõndagi soovida. Keeles esi- neb puudusi ja stiililine külg ei paku tõendeid selgusest. Teose värsiehitus tõu- seb vaevalt üle algelise pinna. Ettekand- mise juures kõik peensused ei kosta kor- raga kätte ning see pehmenab asja. Siiski mõtteline osa tungib teravimini esile. Nii ka kavatsuste väljaütlemine sõnas võib tihti osutada sisuliselt vähe- viljakaks. Suurimaks vaieldavuseks jääb ikkagi Olavi tüüp — alates viiendast pildist. Temaga ühenduses pole asjad mitte korras. Tähtis vang juba mõne päeva pärast saab end sääda üsna vabalt põgenema ja pisut edasi ei puudugi val- mis võimalused. Vaevalt lepime sellegagi, et ta tõrjuvusest hoolimata loodab jutalt poolehoidu. Viimast asjaolu võime sele- tada juba segase olekuga, mis kujunebki hullumeelsuseks. Aga osa arendamine nõuaks pisut tugevamat hingeelulist kan- depinda. Esimeses jões tuleks teksti kohendada nii, et kaks viimast pilti sei- saksid ajavahemiku kaudu üksteisest kau-

Foto Parikas



K. Ots (Ülo) ja M. Runge (Vaike)  
„Vikerlastes“.

niivõrd rõhutatud koha, et tuleb kõnelda silmapaistvast saavutusest omaloomingu alal.

Algupäraste ooperite soetamisel on

Ülo teem



Olavi teem



Vaho teem



Armastusteem



gemal. Muusikalise külje kohta „Vikerlastes“ langeb otsus hoopis tunnustavam. E. Aav on oma ülesannet võtnud täie tõsidusega ja vastutavusega. Helilise osa ehituses leiame neid jooni ja kalduvusi, mis lubavad loomingu puhul kõnelda meie püüdmistele lähedale kuuluvatest saavutustest. „Vikerlaste“ muusikas autor avaldab vaidlematut isikupära nii viisielituses kui kõlalistes sobitustes. Meloodia temal sagedasti toetub rahvakunstilete alustele, millest võrsutatakse ja kasvatatakse ka harmoonilist kude. Stiili mõttes valitseb ooperis kaugele küündiv ühtlus ning puhtus. Kõige juures E. Aav toodab elava loominguilise tungiga. Muusika läbitöötamises psühholoogiline areng jääb alati tugevaks ja peensusi jälgivaks. Juhtivatest mõtetest olgu märgitud teemid, mis saadavad Ülo, Olavi ja Vaho isikuid ning armastust (Juta-Ülo vahelist). Juta laulus leiame ka kodule pühendatud viisilise väljenduse. Soolod, ansambliid ja koorid on ooperis paigutatud, reastatud sobivusega. Viimati esitatud kujul „Vikerlastes“ pakutakse ka tantse, millised lisavad teosele uusi ja kaaluvaid väärtusi. Hinnata tuleb mõrsjatantsu, veel enam aga tantsu tapperitega koori

kaastegevusel. Ooperi hilisem kuju üldiselt seisab kõrgemal tasemel, nõnda ka orkestratsioon toob selgemini kuuldavale iseloomu. Kui järjekorras puudutaksime „Vikerlaste“ üksikuid pilte ja avaldaksime mõningaid eriarvamusi laval nähtu-kuuldu kohta, siis esimese pildi lõppu ei peaks langetama Vaho halisemisega. See on vaid hetke küsimus. Teise pildi leidsime juba kärbitud kujul, kuid kohendada võib veelgi. Urikivi juures kipub minema seisakuks ja Vaho kauplemine sõdalastega uue retke juhi pärast on koomatud ülearuse tammumisega. Viien-dast ja kuuendast pildist juba oli juttu. Need kohad kujundavad momente, mida kasuga võiks muuta. Samas märgime aga, et ooper üldiselt oma ulatuses peab vastu nõudmistele; eraldi muusika seisab tugeval tunnustamist tingival tasemel. Väljapaistvamaks tuleb pidada ooperi kolmandat pilti, kus muuseas muusika triumfeerib Ülo ja Olavi teemi arendamisel; hästi esineb ka neljas pilt. Kui „Vikerlaste“ puhul oleme ütelnud välja mõned soovid, siis antud kujulgi peame seda võtma vastu kindla poolehoiuga, meie väarika kultuurivarana.

Ed. V.

# meeskooride uurik

Toimetaja: A. Loorits, aadr. — Laujate Liit, Tallinna, Lai tän. 7

## Konstantin Tüرنpu ja TMS\*)

P. Grünfeldt

Oma-ajal oli Tallinnas eesti ringkonnis laialt levinud arvamus, nagu oleks helilooja K. Tüرنpu raskesti immutatud saksa vaimust ja sellepärast külm kõige eesti asja vastu. Nagu pea alati enamik kõigist kuulujuttudest põhjeneb vaid liialdustel, vääroretustel ja vale andmeilgi, siis oli lugu niisamuti tollegi, ei tea kelle poolt lendu lastud jutuga. Tal puudus vähemgi alus.

See, kes K. Tüرنpu'd tundis, temaga lähemas läbikäimises seisis, või kel juhus oli temaga mõnikord pikemalt mõtteid vahetada, see teadis ka, milline soe isamaaline süda elas Tüرنpu's, kes oli omaaegseid silmapaistvamaid eesti heliloojaid ja parimaid koorijuhata.

Väärarvamust tähendas ka osutamine sellele, et ta juhatas saksa koore. Kui Tüرنpu valiti Tallinna Niguliste koguduse organistiksi ja paluti Tallinna saksa meeskoori ning Niguliste koguduse segakoori juhiks ja ta need kohad vastu võttis ning sääl aastakümneid tegutses, siis sündis see lihtsalt igapäevase leiva pärast, nagu meie mõned teisedki kunstnikud ja heliloojad on olnud sunnitud enesete teenima leiba Venemaal ja mujal ning teenivad veel praegugi. Kuna Tüرنpu kodumaalet ei tahtnud lahkuda ning tolleaegne eesti tegelaskond temale tema alakohast, pidevat ja tasuandvat teenistust ei suutnud muretseda, siis pidi ta pakutud kohad tahes-tahtmata võtma vastu.

Agaga tema huvi eesti vaimuelu arengu suhtes oli alati elav, seda tõendavad ta pidev tegevus eesti heliloomingu alal ja tema orelikontserdid kodumaal. Kui ta juhtiski saksa koore, ometi pole ta saksa luuletajate sõnadele, päälle ühe laulu, loonud ainustki viisi; küll aga on ta kõik oma laulud — ja neid on palju — loonud eesti luuletajate sõnadele, ning hulk neist on saanud peaaegu rahvalauludeks. Ja mitu korda on ta juhtinud eesti laulupidudel üldkoore ning oli sel alal üks tunnustatumaid. Niisama on ta kaastööd tei-

nud „Laulu ja mängu lehele“ ja „Isamaakalendrile“ ning aastal 1897 ja 1898 toimetanud „Eesti Postimehe“ muusikalisa. Ka „Rahva Lõbulehes“ ilmus aastal 1905 üks tema laul. Sellest kõigest nähtub, kuidas ta eesti muusikaelust elavalt võttis osa ja ka muidu meie avaliku elu ja arengu vastu tundis sooja poolehoidu.

Kui 1916 aastal asutati Tallinna Meeste-laulu selts ja Tüرنpu'le tehti ettepanek tulla uue seltsi koorile juhiks, oli ta sellega viivitatamatult nõus, tunnistades avaliku meelehääga, et ta selle kohustuse võtab enesele suure rõõmuga. Ja me teame, millisele tasemele ja kuulsusele kadunud unustamatu maestro TMS-i koori tõstis aastate jooksul.

Alles siin, selle suure koori tegev- ja toetajaliikmete keskel kõnelustes ja koosviibimistel ilmnis, milliseid rikkalikke muusikalisi kogemusi ta omas, milline õrn, otsekohene ja tundeline süda temas peitus, kuigi pisut kareda koore all, ja milline soojus kodumaa vastu ta rinnas elas — siin, omavahelistel koosolekutel võis temalt õppida veel nii mõnigi mees, kes ennast oli arvanud suureks isamaalaseks, milline peab olema õige patrioot.

Milline soe vahekorid valitses tema ja TMS-i vahel koostöötamisel, seda teavad TMS-i tolleaegsed liikmed. Tõsi küll, uued liikmed, kes tema juure ilmusid vastuvõtule ning proovile, kartsid tema karmust ja otsekohesust. Ega õieti see polnudki karmus, mida tema poolt kardeti ja mida ta mõnikord ilmutas. See oli vaid tistsipliini nõudmine, mis igas kooris ju tingimata peab valitsema, kui tahetakse kooslaulus saavutada häid tulemusi.

Tüرنpu oli ju oma väljendustes mõnikord väga impulsiivne ja otsekohene, mõnikord pisut tõgavgi, agaga kes mõned esimesed proovid talus ja nägi, et maestro kumagi midagi ei ütelnud, mis oleks olnud

\*) Kadunud helilooja ning suure koorijuhata 8-da surma-aastapäeva puhul.

ülearune ja isiklikult haavav, see jäi koori ja temast sai peagi Tüürnu' tuline austaja.

Tüürnu' õiglane meel ja töösus, aga ka tema seltsimehelikkus ja seletuste sügavus sundis igat meest temast pidama lugu. See oli haruldane pieteet, mida tema vastu tunti. Igatiüks nägi, siin tehti tööd südamega ning püüti kavakindlalt ja kõrvale põikamatult tungida aste-astmelt kõrgema kunsti haritipu poole. Võrratud olid eriti tema seletused laulu sõnade suhtes, mispärast siin tuleb nii ja sääli nii laulda. Ta oskas tungida luuletaja mõttesügavusse ja seda sugereerida ka lauljatele, mispärast ettekanne arenes seliseks, milline ta pidi olema.

Sellest veel vähe. Tema huvipiirkond oli veel laiem. Ta ei leppinud ainult sellega, et astus tegevusse Tallinnas. Ei rahuldunud vaid sellest, et laul, mis viimastel aastatel soikunud, jälle Tallinnas elujõuliselt hakkas helisema. Tema soov oli, et laul jälle kogu Eesti riigis enesele päriks aukoha ja ülemaaliselt hakkaks helisema. Ses suhtes oli ta vahetpidamata mõtteid mölgutamas.

Ja kõige parema tunnistuse K. Tüürnu' suurest huvist eesti laulu ning muusika arendamise ja levitamise vastu annab meile see eriline hool ja agarus, mida tema ilmutas Eesti Lauljate Liidu asutamisel. Kui Joh. Reintalu aastal 1918 Tallinnas Meestelaulu seltsi okupatsiooniaegsel pääkoosolekul, kus, muuseas ütelda, valitses toleaege surve tagajärjel väga palav isamaaline elevus, oli algatanud ülemaalse lauljate liidu mõtte, haaras ka Tüürnu sellest kaunist mõttest kohe kinni ja tõstis selle TMS-i juhatusel koosolekul korduvalt üles. Kui mõtet juba kiillalt oli kaalutud ja viimaks ka pääkoosolekul otsustavalt läbi arutatud, otsustati see ka teostada. Minule kui toleaegele seltsi sekretärile tehti ülesandeks laulusealtsidele koostada üleskutse lauljate liidu eeltööde tegemiseks ja seltside poolt valitud saadikute Tallinnasse läkitamiseks ühisele nõupidamisele. Mina täitsin oma ülesande, valmistasin üleskutse ja see üleskutse ilmus siis Tallinna Meestelaulu Seltsi nimel seltsi toleaege esimehe A. Birk'i, koorijuhi K. Tüürnu' ja minu kui sekretäri allkirjaga kõigis eesti lehtedes; millise tulemusega, on teada. Eesti rikkast uue laialdase kultuurilise asutusega. Sündis Eesti Lauljate Liit. Ja et ta sündis, on Tallinna Meestelaulu Seltsi ja ühtlasi ka tema suure koorijuhi K. Tüürnu' teene, mida ma siin kohal eriti tahan kriipsutada alla.

Ja viimaks. Kas ei ole ka see K. Tüürnu ja TMS-i teene, et meeskoorilaul Eestis jälle ülemaaliselt on hakanud helisema ja segakooridega juba võimsalt võistleb? (Järgneb.)

## J. Reintalu austamine.

Tallinna Meestelaulu Seltsi ja Lauljate Liidu meeskooride sektiiooni esimehe Juhanes Reintalu 60-nes sünnipäev 31. märtsil möödus suurte auavaldustega juubilari-le. Öösel viis sünnipäevalapsele äratust Tallinna Meestelaulu Seltsi lauluga, kusjuures tervitusi ütlesid seltsi abiesimees A. Veiler ja Laulumeeeste Klubi esimees A. Borell. Viimane teatas, et J. Reintalu on valitud klubi auliikmeks. Päeva jooksul tuli kokku rohkesti tervitusi ja õhtul korraldati juubilaril auks koosviibimine, millest võttis osa 100 inimese ümber. Siin jätkus tervituste rida, milledele lisandus mõnikümmeend telegrammi ja rikkalikke kingitusi. Lauljate Liidu poolt annetati juubilari-le kuldpärijaga ümbritsetud Liidu märk, mille vastava kõnega üle andis Liidu abiesimees hr. Jürgenson, märkides ära, et see on esimene sellesarnane märk Lauljate Liidu poolt.

## TMS üksmeelelt tööl.

Koori juhtideks prof. A. Topman ja G. Ernesaks.

Tallinna Meestelaulu Seltsis, kus alles hiljuti sisekriisi laimed olid õige kõrged, valitseb nüüd jälle üksmeeleline töömeeloolu, ja alates 25. märtsist jätkuvad koori harjutused lauljate rohkel osavõtul kaks korda nädalas, esmaspäeviti ja kolmapäeviti, nii et koor juba 11. mail loodab esineda traditsioonilise kevadkonserdiga, mille kavas leidub 10 koorilaulu ja kuhu solistikas kutsutakse mõni laulja väljastpoolt Tallinnat.

Uuel seltsi juhatusel eesotsas hra J. Reintaluga läks korda kriisi õnnelikult lahendada õige lühikese ajaga. Pääkoosolekult 20. märtsil valitud, oli juba 22. märtsil saadud üle kriisi olulisemast põhjusest, koorijuhi küsimusest. Asi lahendati sel teel, et lugupeetud maestro prof. A. Topman andis nõusoleku sügishooajast alates uuesti TMS-i koorijuhi kohale asumiseks. Ühtlasi aga võeti kohe ametisse abikooriguht, kelleks hr. prof. Topman'i soovitusel kutsuti noor helilooja hr. Gustav Ernesaks, kes juba 25. märtsil asus tööle ja esimesel harjutusel koori poolehoidu võitis. Hr. Ernesaks juhatab sest ajast päle kooriharjutusi järjekindlalt ja kevadkontserdi ettevalmistus ning juhtimine lasub täielikult tema õul. Sügisest alates aga on TMS-il kaks koorijuhti: lugupeetud maestro prof. A. Topman ja tema abina hr. Ernesaks.

Näib, et see lahendusviis on kooris täielikku rahulolu teeninud ja koori tegevus areneb TMS-ile omase hooga.

Pääle kevadkontserdi korraldamise on kooril ligemas töökavas esinemine Inglise kuninga 25 a. valitsemisejuubelil peetaval aktusel 6. mail „Estonia” kontsertsaalis. Ka võtab koor osa Haapsalu meeslaulupäevast, kuhu on lubanud kaasa tulla ja koori üksikesinemist juhatada prof. A. Topman.

Seltsi juhatus, et otstarbekamalt juhtida ja korraldada seltsi tegevust, otsustas jaguneda sektsioonesse. Neid moodustati kolm, nimelt: kavasektsioon, finantssektsioon ja administratiivsektsioon. Kavasektsioon töötab esimehe J. Reintalu juhtimisel ja sinna kuuluvad pääle koorijuhitide juhatusliikmed K. Koljo ja A. Loo-rits. Finantssektsiooni juhib abiesimees A. Veiler, liikmeteks on kassapidaja A. Dreverk, abikassapidaja T. Mutso ja majandaja A. Tõnisson. Administratiivsektsiooni juhib abiesimees J. Tinn, liikmeteks on sekretär H. Puskar ja abimajandaja A. Künkman.

### TMS „Taavet ja Koljatiga” sügisel Tartu.

Möödunud talvel, kui Tallinna Meestelaulu Selts töötas J. Tamverk'i oratooriumi „Taavet ja Koljati” ettevalmistusel, kavatseti seda kanda ette ka Tartus. Vältav sisekriis seltsis ei lubanud aga teostada seda kavatsust. Et siiski ka Tartu publikut tutvustada noore helilooja suurema esikteosega, mis Tallinnas leidis rohket poolehoidu, kavatsetakse „Taavet ja Koljatiga” sõita Tartu eeloleval sügisel.

### Haapsalu meeslaulupäev.

Haapsalu meeslaulupäevale on seni registreeritud 21 meeskoori 939 lauljaga. Loodetavasti osavõtjate arv kasvab tublisti üle tuhande. Pääle üldkoori esinemise kannab iga koor veel ette kaks laulu eesti heliloomingust, pääle selle esineksid koorid kahe vaimuliku lauluga Haapsalu kirikuis pidulikel jumalateenistustil.

Üldjuhtideks on valitud J. Simm ja G. Ernesaks.

Laulupäeva puhkpillikoorede kava on koostatud esialgu järgmiselt:

1. Ed. Tamm — „Pidulik Eesti marss“.
2. J. Tamverk — Avamäng „Taavet ja Koljat“.
3. P. Karp — „Kligemäel“.
4. M. Lüdig — „Scherzo“.
5. J. Niksman — marss „Eesti husaar“.

Meeskoorede Sektsiooni juhatus kutsub üles võtma osa laulupäevast kõiki Läänemaa, Pärnumaa ja Harjumaa puhkpillikoore kui ka teisi puhkpillikoore kauge- malt ja lähemalt. Puhkpillikoorede üld- juhiks on valitud J. Vaks.

Kavas on uueks helitöökaks ainult M. Lüdig'i „Scherzo”, milline ilmub trükkist lähemal päevil.

Laulupäeva eelproovid meeskooridele on Tartus ja Tallinnas, milliste täpsest ajast teatatakse kooridele hiljem ringkirjaliselt.

### R. Tobias'e austamiseks

möödub eeloleval Haapsalu meeslaulupäeval tegelaste rongikäik R. Tobias'e ausambast, mille ees tehakse peatus ja Tallinna Meestelaulu Seltsi koor laulab ühe Tobias'e laulu, nimelt tema „Neenia Kreutzvald'i mälestuseks”.

### Haapsalu meeslaulupäeva üldjuhtideks

on meeskooride sektsiooni juhatus otsustanud kutsuda vanameister J. Simmi ja noore helilooja G. Ernesaksa. Pasunakoore paluti juhatada hr. J. Vaksa.

### Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoor

on 1934. a. jooksul esinenud 19 korda ja kannud ette kokku 37 laulu, neist 11 vaimulikku. Pääle eseseisvate kontsertide on kooril rohkesti tulnud esineda igasugustel aktustel ja kirikutes jumalateenistuste puhul. Ühes harjutustega on koor aasta jooksul käinud koos täpselt 100 korda. Lauljate arv kõigub keskmiselt 50—60 vahel.

Seltsi juhatusse valiti senistest Kivirähk (esimees), Laid, Männassoo ja Naissoo, uutena tulid juure Tiko, Saar ja Kõverjalg. Seltsi rahaline aruanne näitab ülejääki.

Koorijuhiks on teist aastat end. koorilige Hugo Zirnask, kellele seltsi pääkoosolek avaldas tänu tehtud töö eest.

### Teine meeskoor Narva

asutatakse karskusselts „Võitleja” juure lisaks segakoorile. Uue koori juhiks on J. Hammer.

### Haapsalu Meeslaulu Ühingu kontsert

oli korraldatud laup., 30. märtsi õhtul end. Haapsalu seminari ruumes Uuemõisas, mõni kilomeeter linnast väljas, sest linnas ei ole sobivat kontsertruumi. Ühendust Uuemõisaga peeti omnibustega. Kontsert õnnestus kõigiti ja meeskoor võeti vastu rohke kiiduavaldustega. Kaastegevad olid solistid pr. Pank (laul) prl. Pliensnik (laul), hra Essenson (viul), J. Teder (klaver).

### Kaks uut vaimulikku laulu meeskooridele.

Viljandi maakoguduse organist hr. Priit Ardna (end. nimega Elmar Rossman),



tuntud opereti „Tütarlaps kodumaata” autor, on loonud kaks vaimulikku laulu meeskoorile, mõlemad Helene Ranna’ sõnadele. Laulud tulid ettekandmisele Viljandi Heliikunsti Seltsi meeskoorilt pühapäeval, 14. apr. Viljandi maakirikus õp. J. Lattiku 25 a. ameti juubeli puhul. Üks lauludest, nimelt „Valguse vaim, oh tule” on palvelaul, teine aga — „Arka üles, mu hing” hoogne hümnitaoline. Mõlemad laulud pakuvad väärtuslikku lisa meie kehvale aiupärasele vaimulikule literatuurile.

Kriškovsky’ meeskoor sügisel Eestisse.

Prahast on Tallinna Meestelaulu Seltsile saabunud Kriškovsky’ meeskoorilt kiri, milles öehhi laulumehed avaldavad soovi sügisel korraldada Eestis kontsertringreis. Pääle Tallinna ja Tartu tahaksid Kriškovsky-mehed esineda veel paaris vähemas linnas, et Eestiga tutvuneda. Kavatsus on nende kontserte korraldada ka Pärnus ja Viljandis, kui säälsed meeskoorid teostavad korraldustööd ja vastuvõtu.

## Pääkoosoleku pidamise kord laulu- ja muusikaühingus

Järg.

Koosoleku juhataja võimupiirid.

Koosoleku juhataja on täiel määral vastutav koosoleku korra eest. Tal on õigus kõnelejaid peatada: a) kõneainest kõrvalekaldumise, b) korrariikmise ning c) haavavate ja ebasüüdsate üteluste tarvitamise puhul. Juhataja teeb kõnelejaile ebakohaste sõnade ja üteluste eest 1) märkusi, 2) kutsub korrale ja 3) võtab kolmekordse hoiatuse järgi ära sõna, kuid siiski ainult ühekordse, samaks kõneks, kusjuures ta peab kõneleja tähelepanu juhtima teise hoiatuse puhul neile tagajärgedele. Kõneleja korralekutsumise jne. võib tõsta üles ka iga koosolija, võttes sõna „korra” all.

Koosoleku juhataja võib koosolekule teha ettepaneku: 1) kõnelejalt sõnaõiguse äravõtmiseks terveks koosoleku ajaks või 2) kõneleja väljaheitmiseks koosolekult. Seda ei saa juhataja teha ise, koosoleku otsuseta. Enne sõnaõiguse äravõtmise ja koosolekult väljaheitmise otsustamist tuleb anda karistatavale seletuseks sõna. Neid küsimusi algatada võivad ka koosolijad.

Koosoleku juhataja peab olema kindel endas, ei tohi kõhelda, vaid peab kindlakäeliselt tegutsema vajalisel korral. Kõhklemine, koosolekult nõuküsimine, abitus ja saamatus hävitavad koosoleku juhataja autoriteedi. Väga soovitavaks tuleb pidada, et koosoleku juhatajal oleksid kogu koosoleku juhtimise ajal käepärast ühisuse põhikiri ja kodukord. Eriti külmaverelise peab juhataja toimima üldise ärevuse

ja segaduse korral. Ta võib siis tarbekorral koosoleku katkestada ja vaheaja kuulutada.

Koosoleku juhataja ei peaks end segama ainesse ega vaidlustesse, ta peab olema täiesti erapooletu vahekohtunik. Ta ainukeseks ülesandeks on koosoleku juhtimine ja korra järgi valvamine. Seejuures ta peab tegutsema energiliselt ja kiiresti, et koosolek ei muutuks uniseks, igavaks ja loiuks ning ei veniks liig pikale. Koosoleku juhataja ülesanne ei ole ikka uute isikute vaidlustesse tõmbamine, vaid enamus tahte selgitamine otsuste vastuvõtmise näol. Et hoida ära juhataja segamist vaidlustesse, peab ta sõnasoovimise korral enda märkima sõnasoovijate järjekorda ja andma üle koosoleku juhtimise teise juhataja (juhataja asemiku) kätte.

Koosoleku juhatajaga ei tohi koosolijad hakata vaidlema, vaid peavad tema asjalisi korraldusi viibimata täitma. Koosolija, kes ei ole juhataja tegevusega rahul, võib koosoleku ees protestida ja nõuda juhataja teguviisi protokollimist. Kui juhataja leiab, et koosolek ei kuula tema sõna, peab ta ise tõstma üles usaldusküsimuse oma autoriteedi jalulesäädmiseks. Usaldusküsimuse otsustamise ajaks lahkub ta juhataja kohalt. See on võte, mis harilikult päris hästi distsiplineerib koosolijaid.

Kui aga koosoleku juhataja ei vasta oma ülesandele, siis võivad 10, 5 jne. liiget, milline arv harilikult kodukorras on määratud, koosoleku juhataja kaudu teha kirjaliku ettepaneku juhataja tagandamiseks ja uue valimiseks. Umbusalduse ot-

sustamise ajaks lahkub koosoleku juhataja oma kohalt. Talle antakse enne selle hääletamist enesekaitseks sõna.

#### Sõna andmine.

Koosoleku juhataja loata ei ole kellelgi sõnaõigust. Sõna annab juhataja sõnasoovijaile ülesandmise järjekorras. Kui sõnasoovija ei ole järjekorra momendil kohal, paigutatakse ta kõnelejate järjekorra lõppu. Sõnasoovija võib oma sõnaõigust anda teisele edasi või teisega vahetada, sellest juhatajale teatades. Ettepaneku arutamisel saab sõna kõigepeält aruandja või ettepaneku tegija. Juhatus jne. ettepaneku arutamisel saab sõna ettepaneku tegija veel läbirääkimiste lõpul viimasena kokkuvõtteks ja seletuseks.

ettepaneku korra kohta, mis võetakse kehe arutusele, kusjuures sõna antakse ainult kahele „poolt” ja kahele „vastu”, kuid mitte üle kolme minuti igale neist. Erakordseks teateks antakse sõna ühekordselt ja mitte üle 15 minuti. Erakordseks teateks loetakse teade, mis vahepeäl selgus ja mis võib mõjustada koosoleku suunda. Erakordse teate sisu peab koosoleku juhataja tundma enne, seepärast tuleks see esitada kirjalikult. Arutusel oleva küsimuse kohta käiv teade esitatakse esimesel kõnevaheajal, muidu aga selle (arutuseloleva) päevakorrapunkti lõpul. Erakordse teatega võib esitada ettepanekuid, mille üle avatakse läbirääkimised harilikus korras. Isiklikus asjas antakse sõna selle päevakorrapunkti lõpul ühe-

Foto Parikas



E. Aava ooper „Vikerlased“; sõjatants neljandast pildist.

Väljaspool järjekorda antakse sõna: a) faktiliseks märkuseks, b) korra kohta, c) erakordseks teadaandeks, d) isiklikus asjas ja e) hääletusmotiivide kohta. Faktiliseks märkuseks antakse sõna esimesel kõnevaheajal (s. t. kõneleja lõpetamisel) ühekordselt ja kolmeks minutiks. Faktiline märkus ei tohi sisaldada mingit ettepanekut ega vaidlust. Koosoleku-, päevaja arutluste korra kohta antakse sõna esimesel kõne vaheajal ühekordselt ja kolmeks minutiks. Sel puhul võib esitada

kordselt ja 5 minutiks. Vaidlusi ega ettepanekuid ei lubata. Hääletusmotiivide kohta antakse sõna igale sõnasoovijale ühekordselt ja mitte üle kolme minuti enne hääletamist. Vaidlusi ei lubata.

Koosolek võib kõneaega kitsendada, kui sõnas „korra” kohta tehakse ettepanek: a) kõneaja piiramiseks, b) kõnelejate nimikirja sulgemiseks (selle eel võetakse vastu veel kõnelemiseks ülesandmisi) ja c) vaidluste otseseks lõpetamiseks (ei anta enam üldse sõna, ka üleskirjutatud sõ-

nasoovijaile). Neid ettepanekuid ei või teha koosoleku juhataja. Otsused hääletamisel tehakse harilikult lihtenamusega, mõnikord on aga kodukorras nähtud ette ka teisi hääletusviise; näit. loetakse ettepanek tagasilükkatuks, kui hääletab vastu  $\frac{1}{3}$  koosolijaid jne.

Kõnelemise ajal, samuti pääle tegelikule hääletamisele asumist ei tohi anda sõna enne selle lõppu milgi tingimusele.

Kui pävakorras on mindud edasi ja koosolek ise ei ole selleks teinud erilist otsust, siis ei või eelnev pävakorrapunkt enam koosolekul tulla otsustamisele, olgugi, et küsimus jäi lahtiseks.

### E t t e p a n e k u d .

Enne teatud ettepaneku üksikasjalist arutamist on soovitatav avada üldisi läbirääkimisi. Võib aga ka neist loobuda, eriti väiksemail koosolekuil. Pärast üldisi läbirääkimisi otsustatakse, kuidas toimida teatud küsimuse puhul: 1) kas võtta üksikasjalisele arutamisele, 2) lükata tagasi, või 3) anda uuesti läbivaatamiseks jne. Üksiku küsimuse arutamise „korra“ kohta antakse sõna mitte enam kui kahele „poolt“ ja „vastu“, kuid mitte üle kolme minuti igale neist.

Üksikasjaliste arutuste ja läbirääkimiste lõppemisel koosoleku juhataja nõuab ettepanekute, täienduste ja paranduste esitamist, võimaluse piires kirjalikult. Kui esitaja ei suuda ise vormuleerida ettepanekut, siis on soovitatav seda teha koosoleku juhatajal ja kontrollida ette lugemisel. Juba läbirääkimiste ajal peaks

koosoleku juhataja püüdma selgitada iga kõneleja seisukohta, kas ta kõneleb esitatud ettepaneku poolt, vastu või hoopis kolmanda uue ettepaneku esitamiseks. Iga koosolija võib esitada ettepanekuid.

Läbirääkimised arutusel oleva küsimuse kohta lõpetatagu, kui kõik, kes selleks avaldasid soovi, on esinenud oma arvamisega. Ei tehta läbirääkimiste kestel mingisuguseid ettepanekuid ega parandusi esialgse ettepaneku kohta, asub juhataja viimase hääletamisele.

Enne hääletamist loeb juhataja ette kõik ettepanekud täienduste ja parandustega ning annab teada, millises järjekorras ta kavatseb neid panna hääletusele. Ettepanekuist, täiendusist ja parandusist hääletatakse kõige enne see, mille vastuvõtmine teeb teiste hääletamise ülearuseks. Paralleelseist ettepanekuist, täiendusist ja parandusist hääletatakse enne kõige erinevam, laulatuslikum, kaugemale minevam, kõige suurem summa jne. Kui sellised vahed puuduvad, siis hääletatakse sissemise järjekorras. Kui parandused ja täiendused võeti vastu ja ettepanek lükati tagasi, siis langevad ära mõlemad. Kui aga ettepaneku tegija ühineb paranduse või täiendusega, siis läheb ettepanek muudetud kujul hääletamisele. Tagasivõetud ettepaneku, täienduse või paranduse võib iga teine koosolija esitada uuesti. Ettepaneku tegija kui ka iga koosolija võib nõuda ettepaneku, paranduse või täienduse hääletamist osade kaupa, sisu järgi jaotatult.

Järgneb.

## Oodatavaid esinemisi Tallinnas

### Estonia kontsertsaalis:

1. mail — Tallinna Töölistemuusika Ühingu kontsert.
7. mail — Tallinna „Liedertafel“ meeskoori kontsert.
8. mail — A. Abatti' õpilasohtu.
10. mail — 10. sümfoniakontsert itaalia dirigendi Napoleone Annovazzi' juhatusel.
11. mail — Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoori kontsert G. Ernesaksa juhatusel.
21. maist alates — bariton Weinberg'i küllastus-etendused ooperites „Eugen Onegin“, „Traviata“ ja „Rigoletto“.

### Kaubandus-Tööstuskoja saalis:

3. mail — Viilikunstnik V. Glehni' konts.
4. mail — Tallinna meeskoori „Eesti Laulumehed“ kontsert-ball.
11. mail — ÜENÜ Tallinna Osakonna segakoori kontsert-ball.

### Tütarlaste Kommertsgümnaasiumi saalis:

7. mail — E. Lipand'i kontsert.
19. mail — tenor Vedrak'i kontsert.
26. mail — lauluõpetaja Rosen'i õpilaskontsert.
30. mail — lauluõpetaja Nasimov'i õpilaskontsert.



# Ooper ja kontserdid

Tallinna.

Evald Aava ooper „Vikerlased”, mille 1928/29 hooajal „Estonia” lavastas esimese algupärase teosena vastavalt alalt ja andis seda hää eduga 22 etendusel, toodi nüüd välja uuesti mõningal määral ümberkujundatuna. Muutunud on nii lavalise kui sisulise arendamise külg. Endise viie pildi asemel antakse kuus; ühelt poolt esineb kärpeid, selle vastu aga teisalt lisaneb täiendusi; orkestratsioon avaldab värskendatud ilmet. On siginenud juure märgatavaid kalduvusi paremusele. H. Kompuse lavastuses A. Mõtuse dekoratsioonide ja kostüümidega ning R. Olbrei' tantsudega R. Kulli juhatusel avati ettekanded ja jätkati neid eduka kunstilise

seas on üks raskemaid kujutatavuselt; K. Viitol igatahes toimis vastuvõetavalt. B. Hanseni antud Vaho tüüp pidas paika. Väiksemaid osi täitsid N. Suursööt (hiie-tark), F. Hallap, J. Villard, T. Puks ja J. Johanson. Publik on võtnud ooperit vastu hää suhtumisega. Uuendatud „Vikerlaste” kohta leidub kirjutus samas numbris teisel.

Kaheksandat sümfooniakontserti juhatas prof. Paul Breisach Viinist. Tema eeskava oli koostatud kaunis julgelt, sisaldades kaks sümfooniat — R. Schumann'i neljas ja P. Čaikovski' neljas — ning lühema teosena H. Berliozi avamängu „Rooma karneval”. Program-

Foto Parikas



E. Aava ooper „Vikerlased”; stseen viiendast pildist.

kordaminekuga. Ulona K. Ots on näidanud ennast oma tugevate suutmiste küljest. Juta osas I. Aav-Loole kuulub tähenduslik koht; Vaikena M. Runge kannab ülesandeid sobivusega. Olav teiste

mi täitmisel dirigent avaldas ennast tüsedajõuna, kes orkestrit valitseb kindlasti ja saavutab painduvat, meeoleolu andvat ettekannet. Vaatamata kava pingutavale koosseisule, jäi erksus jälgimises püsima

lõpuni. P. Breisach juhatas kõiki teoseid pääst, tehes seda suure täpsusega. Ilmutatud põhjalikkus võimaldaski üksikasjadesse tungimist ja peensuste andmist. Orkester jälgis dirigenti tähelepanuga ning kindlustas oma poolt kontserdi hääd kordaminekut.

Üheksandal sümfooniakontserdil, mida juhatas R. Kull, oli esimene jagu programmist pühendatud eesti heliloomingule. Juba varem mängitud teostest toodi kuuldavale J. Aaviku meeleoluline „Andante cantabile“ ja A. Lemba tuju sisaldav „Kontsert-avamäng“. Esimakordselt tuli ettekandele A. Kapi kontsert orelile ja orkestrile. See hiljuti valminud ning meil ainus omataoline teos vastavas vormis püsib terves ulatuses hää sisendavuse juures ja kannab kujukalt arendatud ilmet. Väljenduses kaaluvama kooha võtab orkester; orel täidab küll tähtsalt olulise, kuid täiendava kaasteguri ülesandeid. Čaikovski' kuuenda sümfoonia ettekanne kava teisel poolel mõõdu sobiva tõlgitsemise ja tehnilise läbiviimise juures hea eduga. A. Kapi kontserdi pakkumise juures esines orelisoolooga H. Oberg kindlate suutmistega.

Tallinna Töölistemuusika Ühing korraldas kontserdi Beethoveni helitöödest. Selgitava avasõna ütles A. Rei. Edasi järgnes viienda sümfoonia ettekanne prof. A. Kapi juhatusel. Niisuguse ulatusliku teose esitamine asjaarvamatate orkestri poolt väärrib juba faktina hindamist. Täitminegi osutus rahuldust pakkuvaks; sisuliselt kordaminekut kindlustas dirigendi väärrikas isik. N. Goldschmidt'i juhatusel toodi orkestri poolt kuuldavale veel avamäng „Coriolan“ ja segakoori kaastegevusel „Gloria“ finaali C-duur messist. Lisaks nendele eeskava numbritele A. Papmehl mängis G-duur romansi ja „Kreutzeri sonaadi“ ning saatja ülesandeid sooritanud J. Kägu kandis ette klaverisonaadi (Quasi una fantasia). Viimasega nimetatud on esinenud võrdlemisi harva; mäng näitas tehnilist suutlikkust ja muusikalist arusaamist.

Johann Sebastian Bach'i ja Georg Friedrich Händeli 250-da sünniaasta tähistamiseks korraldas E. Akadeemiline Helikunstnike Selts koos konservatooriumiga mälestuskontserdi. Nende kahe suure helilooja tegevus langes perioodile, kus ühelt poolt keskaja polüfooniline kunst oli jõudmas arenemise lõpule ja teisest küljest algas liikumist homofoonilise stiili kujunemine. Mõlema autori toodang võrsus ealnenud ajajärgu pinnast, tõustes eponhi lõpetavatele kõrgustele. Nii üks kui teine omab määravat tähendust polüfooniliste vormide kujundamise alal;

eriline võistlematu koht aga jääb siin Bach'ile kui aegade suurimale meistri-le. Ühiste momentidena mõlema juures võib märkida veel seda, et nad viisid muusikat



J. S. Bach, kelle sünnist 21. märtsil möödus 250 aastat.

välja kitsastest puht-usulistest raamidest ja edasi andsid tugevat tõuet uusaja homofoonilise käsituse kujunemisele. Händel on pakkunud väärtuslikku instrumentaalmuusikat, kuid veel tähtsamale kohale temal tõuseb oratoorium, kus ta taotleb selget vormi ja kasustab rikkalikke kunstilisi vahendeid. Bach oma täies suuruses paistab tema poolt viljeldatud muusika laialdases valdkonnas. Kõigutamatut monumentaalsust ja tuhmumata sära sunnivad meid aegade tagant sügavale imetlemisele. Kaks geeniusit kõrvuti — Händel ja Bach — oma võimsate avaldustega valitsevad järgnevaid põlvi ning kõnelevad lähedaselt üle mitme aastasaja. Konservatooriumi orkester prof. J. Paulsen'i juhatusel kandis vajalise süvenemisega ette Händeli „Concerto grosso“ nr. 1 ja võttis eduga osa kõikide järgnevate teoste täitmisest saatjana. Kujukalt esitamist leidis Händeli g-moll orelikontsert M. Tarilt. Bach'i kontserdi kolmele klaverile sooritasid sobiva ilmeaga prof. A. Lemba, S. Antropov ja prof. T. Lemba. Bach'i „Magnificat“ solistide, konservatooriumi värske õpilaskoori ja orkestri kaastegevusel pääses võrdlemisi hästi mõjule. Solistidena üksikult ning ansambli esinesid H. Einer, L. Hellat-Lemba, M. Lang ja A. Viisimaa.

Christian Strobeli 50-aastase muusikalise tegevuse puhul oli korraldatud kontsert juubilari helitöödest, mida täitsid „Estonia“ orkester R. Kulli juhatusel, koolinoorsoo segakoor ja solist A. Rinne ühes orkestriga V. Nerepi juhatusel ja keelpillide kvartetist — R. Mill, H. Laan, A. Udrik ja A. Toming.

Nikolai Suursöödi tuluõhtuks tema 10-aastase lavategevuse tähistamiseks tuli ettekandele Gounod' „Faust“, millises Mefisto osa on üks parimaid juubilari repertuaaris. Käesoleval puhulgi ta saavutas vastavat edu ning teenis sooja poolehoidu. Kaastegevatenas esinesid I. Aav-Loo, M. Taras, V. Kask, V. Veigart j. t.; juhatas R. Kuul. Üldiselt ettekanne mõõdu eduga.

Läti helitöödest kammerkontserdi korraldas Eesti Akadeemiline Helikunstnike Selts, pannes oma poolt liikuma naabermaade muusika vastistikust tutvustamist. Loominguga seekord leidsid esindamist õieti vanemasse generatsiooni kuuluvad autorid. Alguses kanti ette J. Vihtol'i kujukalt väljatöötatud keelpillide kvartetist (mängisid Palm, Mill, Saat, Karjus), millise ettekanne täideti korralikult. Üsna rohke arvu sisu-

Pianist Lili Krauss ja viiulikunstnik Simon Goldberg esinesid kontserdiga esmakordsel külastusel. Tehniliselt mõlemad noored jõud on võrdlemisi arenenud ja koosmäng näitab hääd vastastikust vilumust. Ettekande sisuline külg pakkus rahuldust, kuid siiski paremate kordaminekute kõrval tuli ilmsiks ka vähemillevat tõlgitsemist. Kaunis haarava ning ühtlasi ka kõige parema täitmise osaliseks sai J. Brahms'i d-moll sonaat. Eeskavas seisid veel C. Debussy' sonaat viiulile ja klaverile, L. Beethoveni c-moll sonaat ning W. A. Mozart'i G-duur sonaat, kus kandvamaks jäi tehniline pool.

Palmipuude pühäl andis „Raudami“ segakoor K. Leinuse juhatusel kontserdi Kaarli kirikus. Kaastegevad olid M. Tari orell ja V. Janson viiulil. Segakoori ettekanded ilmutasid sobivat sisulist väljendavust ja kõlalist puhtust. Täitmisele tulid kaheksa numbrit, nendest üks oreliga ning teine viiuliga ja oreliga (lauldi töid järgmistelt autoritelt: K. Türrpu, M. Hermann, C. Kreek, A. Karafin, J. Vihtol, E. Melngailis, Čaikovski, Bach-Gounod-Nouländ). M. Tari mängis edukasti Händel'i g-moll orellikontserdi ja Reger'i „Benedictuse“, kuna V. Janson kordaminekuga sooritas Schubert-Wilhelmj' „Ave Maria“ ning Vieniavski' „Preg-hiera“.

Suurel reedel esines Kaarli kirikus kontserdiga Kaarli kirikukoor A. Karafin'i juhatusel, kes astus üles ka rea orellisoolodega ja täitis mõningaid saateosaid. Eeskava oli koostatud Bach'i, Händel'i ning A. Karafin'i teostest. Koorilaulude läbiviimine kujunes ladusaks ja ilmekaks. Häid tulemusi saavutati ka orellisoolodega. Kolme lauluga astus üles E. Lipand, kes arendas meeoleu ja kõlavust, kuid osalt kaldus vibratsioonis ülemäärasusse, mis eriti on tunduv ruumi tugeva kaja juures. Koorisaate orellil sooritas J. Jürgenson.

Vaiksel laupäeval korraldati kontsert Pühavaimu kirikus. Programmi täitmisest võttis osa segakoor ja orkester P. Pressnikovi juhatusel, kes ise esines orellisoolodega, E. Brauer — flööt. L. Ernits — fagott, A. Jakobi — viiul, U. Evrest — mezzosopran, P. Anton — bariton, A. Märtin — oboe, J. Hargel — inglissarv ja V. Mühlen — orellisaade. Arvuka tegelaskonna poolt sooritatud kava koosnes ainult Bach'i helitöödest. Küllalt kestvat programmi oleks võinud ehk lühendada kooritööde arvel. Teoste täitmine jättis üldulatuses rahuldava ja kaaluvamas osas isegi õige hääd mulje.



G. F. Händel, kelle sünnist 23. veebruaril möödus 250 aastat.

kaid laule (J. Vihtol, E. Darzin, A. Kalnin, J. Zalit, J. Medin) esitas sobivas väljenduses pr. A. Vihtol, kes oli selleks puhuks saabunud kohale Riiaist. Saatjana klaveril toimus pr. V. Vinogradova-Bieck.

Tallinna Linnateenijate Meeskoor astus üles oma esimese kontserdiga laiemale seltskonna ees. Ligi 60-liikmeline koosseis töötab noore helilooja Gustav Ernesaksa juhatuse all ja on suutnud saavutada üsna häid tagajärgi laulu täpsuse ning puhtuse mõttes. Meeskoor kandis ette üheksa teost (Läidig, Aavik, Simm, Vettiik, Päts, Tubin, Sinding, Grieg), kusjuures täitmisest võtsid osa ka bariton, klaver ja orel. Õige lühikese tegevuse järele sama juhataja all esines Kesk- ja Kutsekoolide Viilistlaskogude Naiskoor; lauljaid oli üle 80-ne. Tagajärgedega võis jääda rahule; ette kanti A. Kapi, K. Türrpu' ja J. Jürgenson'i laule. Solistidena astusid üles Tallinnas juba tuntud ja poolehoidu võitnud külalised Tartust — E. Turgan (viulil) ja A. Niitof (bariton). Nende esinemine kujunes edukaks. Samuti oma ülesande sooritas tagajärjekalt M. Tari orelil A. Kapi „Toccataga“. Saatjatena toimusid sobivalt T. Koch ja D. Kokker.

Meile juba varematest esinemistest tuntud viiulivirtuoos Vaša Prihoda andis kontserdi, kus ta jälle kinnitas oma kõrgeklassilisi suutmisi instrumendi käsitlemise alal. Tehniliselt nõudlik eeskava viidi läbi haruldase kergusega, mida võib lugeda saavutatavaks ainult väga tusedatele jõududele. Eeskavas puudusid lühipalad. Täitmist leidsid C. Franck'i A-duur sonaat, J. S. Bach'i „Grave ja fuuga“ viiulile üksi, G. Tartini' „Kuradisonaat“ (g-moll), B. Smetana' „Kodumaalt“ ja N. Paganini D-duur viiulisonaat. Väljapaistva mängutehnika kõrval ka sisuline külg kujunes mõjuvaks. Kontserdil saatja osa täitis O. A. Graef sobivusega.

Meie noor viiulikunstnik Hubert Anton, kes hiljutistel võistlustel Varssavis tuli esimeste hulka, andis iseseisva kontserdi. Ta avaldas ennast tõsiselt tublide võimetega, mis tõmbasid tähelepanu ja äratavad huvi tema edaspidise kujunemise suhtes. H. Anton'ist maksab kõnelda kui töötavast jõust viiulimängu alal. Kuuldavasti tal püsib päevakorras kavatus, siirduda täiendamiste otstarbel välismaale. Selleks on küllalt niipalju põhjusi, et teda võiksime saata hääde lootustega. Antud kontserdi kavas J. S. Bach'i E-duur sonaat (viiulile üksi), M. Ravel'i „Tzigana“ ning H. Vieniavski' „Scherzo-Tarantella“ ja fis-moll kontsert märgivad nõudmiste kõrgust. Siduvat käsitlemist leidsid ka Francoeur-Kreisleri „Siciliano ja rigaudon“, A. Lemba' masurka, Schubert-Wilhelmj' „Ave Maria“ ning rida lisapalasid. Kohase saatega toetas ettekandeid prof. A. Lemba.

Kontsertidega esinesid veel lauljanna Ida Järv ja pianist Erika Tuttel-

berg. I. Järve eeskavas leidis ligemale paarkümmend numbrit, nendest (kaunis suur hulk palasid eesti autoritelt (M. Saar, J. Aavik, A. Lemba, E. Aav, R. Päts, G. Ernesaks). Kaastegevad kontserdil olid A. Innus ja M. Jannes. Oma klaveriõhtul E. Tuttelberg kandis ette Bach-Stradali, F. Chopin'i, M. Ravel'i, F. Mampou' j. t. töid.



*Viiulivirtuoos Vaša Prihoda.*

Tallinna Töölismuusika Ühingu korraldusel toodi „Töölisteatri“ esile laulumäng „Kolme neitsi kodu“, mille sisuliselt väljapaistvaks osaks on Fr. Schubert'i muusika — võrdlemisi riiklikult pakutud kujul. Päätegelase Schubert'ina astus üles A. Viisimaa õige kohase tüübina ja väärrika laululise küljega. Vanematest jõududest toetasid etendust A. Teetsov ja R. Bauman „Töölisteatri“ ringist, muidu tegutsesid noored. Üht kandvat osa avatendusel täitis K. Triipus, teist O. Tallmeister; siin nad väärivad sümpaatiat. Lühemates ja üsna pisikeses osades astus üles tegelasi õige rohkesti (edaspidi tuleb juure veel kaastõudegi). Esmakordsed laval viibijad andsid välja üsna kena mõõdu, eriti võib märkida laululist külge. Lavastajana esineb A. Särev, dekoraatorina A. Tamm,

liikumisjuhina H. Tohvelman; saateosa täidab Töölistemuusika Ühingu orkester N. Goldschmidt'i juhatusel.

Muusikamuuseumi Ühingu korraldas ettekandeid, millede kavass leidsid käsitlemist instrumentid (torupill, roopill, sikusarv, karjapasun, roikapill, kannel, hiiukannel, viiul, parmupill) ning pakuti rahvalaule, linnulaule, kombeid, mängu, nalju, tantse j. m. Ettekannete läbiviimine arenes ladusasti. Kuigi programmis leidis mõndagi, millele meie muinsuse suhtes ei saa anda suuremat tähendust, siis ometi jäi järgi küllalt väärtusi. Jälgijad viisid kaasa hää meeolelu ja omaseid muljeid, mis rikkastavad ning värskendavad sisemat elu.

*Ed. Visnapuu.*

Baritonilaulja Eduard Unt andis oma esimese iseseisva kontserdi. Möödunud kevadel ta lõpetas Tallinna konservatooriumi. Juba õppimise ajal kuulsime teda rikkaliku häälematerjali ja annete tõttu tähelepanu äratavana kooli-õhtutel, mitmesugustel kontserdil ning korra ooperis. Käesoleval esinemisel kõlajõud ja hääle paindumus tulid eriti ilmsiks oop. „Paiaatsite“ proloogis, Figaro kavatiinis oop. „Sevilla habemeajaja“ ning Kaupo aarias A. Vedro' samanimelisel ooperist. Romanssides pakuti individuaalset tõlgitsemist. Solistina ja saatjana oli kaastegev pianist Arvid Redlich, kes esines hää tehnikaga ning muusikalise arusaamisega. Silmapaistvamalt ta kandis ette H. Eller'i kolm prelüüdi ja S. Prokofjevi f-moll sonaadi.

**Tartu.** — Jatkates muusikaelu kirjeldamist, olgu esiteks nimetatud, et vaiklevoitu veebruarikuu lõpetuseks kuulsime Tartu Kõrgema Muusikakooli ilusa õpilaskontserdi ja prof. Karl Hoyer'i orelkontserdi J. S. Bach'i helitöödest.

Õige elavaks kujunes muusikaliselt märtsikuu. „Draamateatri“ ruumes esines pühapäeval, 3. märtsil soome lauludega G. Milk-Barrot, keda klaveril saatis lauljanna klaverikunstnikust abikaasa. Iseseisva kontserdiga esines „Vanemuises“ kolmapäeval, 6. märtsil Liis Kopli-Viegan dt, kelle akompaneerijaks oli V. Tilting. Vähesed tähelepanu osaliseks sai viiulimängija Walter Glehn'i esinemine „Bürgermusses“ pühapäeval, 10. märtsil. Glehn'i kaasesinejana oli tegev Arvid Redlich (klaver). Tartu Meeslaulu Seltsi 50. kontsert oli „Vanemuises“ reedel, 15. märtsil. Kontserdi kavvas pakuti Ed. Tubina juhatusel ladusasti E. Võrgu, A. Lätte, M. Hermann'i,

R. Tobias'e, J. Simm'i, K. Tüürpu', M. Saare, Ed. Tubina, V. Haapalaise ja T. Kuula' helitöid. Tartu Jüri kiriku laulukoos esines vaimuliku kontserdiga pühapäeval, 17. märtsil. Õige naudinguküllaseks kujunes Tartu Helikunsti Seltsi pühapäeval, 17. märtsil Ülikooli Aulas korraldatud XII kammermuusika-õhtu, kus esinesid E. Turgan (viiul), B. Mursak (viiul), prof. A. Paris (viola), M. Slatkin (cello), L. Milk (klaver), O. Roots (klaver) ja solistina Arno Niitof (bariton). Kavass esitati Rave'i trio, Franck'i f-moll kvintett ja Faure', Duparc'i ning Chaminade'i laule. Nii ansambliid kui ka solist said kõigiti väga hää edu osaliseks. „Vanemuises“ reedel, 22. märtsil toimunud Akadeemilise Meeskoori kontsertballil esinesid muusikalises osas Milvy Laid (sopran), E. Turgan (viiul), J. Villard (bass), O. Roots (klaverisaated) ja Akadeemiline Meeskoor R. Ritsingu juhatusel. Tõhustavat muusikaelamust pakkus maailma vallutanud viiulikunstniku Vaša Pühoda kontsert, mis oli laupäeval, 23. märtsil „Vanemuises“. Kunstnik esitas suurepärase ettekandes Franck'i, Bach'i, Tartini', Smetana', Paganini' j. t. töid. Pühapäeval, 24. märtsil oli Pauluse kirikus Tartu Rahvaülikooli segakoori rahvakontsert, mida juhatas V. Peerna; kaastegevad olid Mari Lang (sopr.), Helene Lambert (orel) ja Karl Põlde (bariton). Samal pühapäeval, s. o. 24. märtsil oli ka teine vaimulik muusikakõrutus: kontsertjumalateenistus heliloojate G. F. Händeli ja J. S. Bach'i 250. sünnipäeva mälestuseks Tartu Maarja kirikus, kus esinesid K. Põlde (bariton), V. Kangro (viiul), V. Blaubrück (orel) ja A. Wirkhaus (koorijuh.). Esmaspäeval, 25. märtsil oli H. Treffner'i gümn. saalis vabakunstnik Valter Jacobson'i õpilaste klaveriõhtu, kus esines kolmteist õpilast mitmesuguses arenemisastmes. Muusikamuuseum oma pikal ringreisul alles külastas Tartut reedel, 29. märtsil ja andis „Vanemuises“ mitmekesise etenduse, mis pakkus tähelepanuväärset ka muusikaliselt, muidugi etnograafilisest seisukohast vaadatuna. Vanemuise Muusikaosakonna korraldusel oli pühapäeval, 31. märtsil Ülikooli kirikus Johannes Brahms'i „Saksa requiem“ ettekanne, kus olid tegevad Vanemuise Muusikaosakonna segakoor, „Vanemuise“ orkester, solistid T. Kroon (sopr.), K. Põlde (bass-bariton) ja E. Kiris (orel). Juhatas Ed. Tubin. Esinemine jättis üldiselt üsna rahuldava mulje.

Sama pühapäeva (s. o. 31. märtsi) õhtul oli Ülikooli Aulas Akadeemilise Meeskoori



korraldusel Paula Neuman'i ilus laulude õhtu. Klaverisaated sel õhtul sooritas O. Roots. Samuti samal pühapäeval oli ka ÜENÜ Tartu Osakonna segakoori kontsert, mis toimus H. Treffneri gümn. avaras saalis. Juhatas R. Ritsing. Solistidena olid kaastegevad I. Vornik (sopr.) ja O. Mürsepp (viul).

Aprillikuu avas esimesel kuupäeval Tartu Draamateatri ruumes prantsuse viiulikunstnik Robert Soetens oma paeluva kontserdiga. Edukat esinejat saatis klaveril sobivalt O. Roots.

Omaette huvitavaks ürituseks osutus korp! Filiae Patriae naiskoori esinemine iseseisva kontserdiga neljapäeval, 4. aprillil Ülikooli Aulas. Innukalt laulvat naiskoori juhatas kindlalt ja hoogsalt ksv! Regina Kriisk. Solistidena olid kaastegevad sama korporatsiooni pere liikmed Lonni Paigaline (sopr.) ja Hilja Spridis-Saarde (klaver). Koor ühes samade solistidega esines mõni päev hiljem ka Riias, saades sääl sooja vastuvõtu osaliseks.

Järgneval päeval, s. o. reedel, 5. aprillil esines ka teine Tartu naiskoor iseseisva kontserdiga. See oli Tartu Naislaulu Seltsi naiskoor; ta oli oma esinemisele kokku tõmmanud arvuka kuulajas-pere. Juhatas Joh. Tamverk. Solistina oli kaastegev A. Viisimaa (tenor) Tallinnast, keda klaveril saatis L. Milk.

Tartu Üliõpilaskoori korraldusel oli pühap., 7. aprillil Ülikooli kirikus vaimulik kontsert, kus esinesid Tartu üliõpilassegakoos, Ü. S. „Läivika“ ja Ü. S. „Raimla“ ühendatud orkester, solistidena Helmi Aren (sopran), Jenny Lutsar (mezzo-sopran), August Savisaar (tenor), Elmar Luhats (ba-

riton) ning juhatajatena Enn Võrk ja Karl Tiit. Kavas esitati R. Tobias'e kantaat „Johannes Tamaskusest“, J. Tamverki „Leinamarss“ ja R. Tobias'e „Eks teie tea“.

Pühapäeval, 7. aprillil esietendati „Vanemuises“ G. Puccini' neljavaatuslik ooper „Boheem“, mis õnnestus paremini kui loota võis. Heino Uuli lavastus, muusikajuht Eduard Tubin, dekoratuur Voldemar Haas. Ooperi ettekanne läks kõigiti vägagi lususasti. Kandvamatest osalistest olid eriti hääd T. Kroon Mimina, H. Uuuli Rodolfina jne. Orkester mängis üsna vastuvõetavalt.

Greta ja Leonid Milk'i II õpilaskontsert oli laupäeval, 13. aprillil Tartu Linna Tütarlaste gümn. saalis.

Palmipuudepähal, 14. aprillil oli Jaani kirikus Uspenski kiriku laulukoos kontsert A. Korovnikovi juhatusel. Ilusast häälematerjalist koosnev segakoos esines oma osava regendi juhatusel tähelepanu vääriva edukusega. Solistidena olid kaastegevad A. Mahotina (mezzo-sopran), R. Jõks (tenor) ja Edg. Kiris (orel). Soolo-osi koorilauludes esitasid I. Vornik (sopran) ja N. Šura (alt).

Samal päeval (tund hiljem) oli Ülikooli kirikus „laulu-jumalateenistus“ (tegelikult küll kontsert-jumalateenistus), kus esinesid Tartu Helikunsti Seltsi segakoos, A. Mahotina (mezzo-sopran), E. Turgan (viul), I. Vornik (sopran), V. Kliimand (orel) ja koorijuhtidena Miina Hermann ning V. Kliimand.  
*R. Heliste.*

**Märkus.** Käesolevast osast, samuti ka mitmesuguse alt on ruumipuudusel jäänud materjale järgnevas nr. avaldamiseks.

## Mitmesugust

### Uute laulude võistluse tingimused 1935. a.

1938. a. peetava XI üldlaulupeo ja igaaastaste maakonna laulupidude ja laulupäevade kavade värskendamiseks ja eesti koorilaulu-literatuuri rikastamiseks korraldab Eesti Lauljate Liit 1935. a. uute koorilaulude võistluse sega-, mees- ja naiskooridele järgmistel tingimustel:

1. Laulud olgu üldiselt üldlaulupeole ja laulupäevadele sobivad ning tehnilise raskuse poolest ühendatud kooridele jõukohased.

2. Hindamisele tulevad ainult need laulud, millised kuni võistluse tähtpäevani pole trükitud ega avalikult kantud ette.

3. Laulud tulevad saata Lauljate Liidu büroosse (Tallinn, Lai tn. 7) märgusõna all „Laulude võistlusele“ hiljemalt 1. oktoobriks 1935. a., kusjuures iga laul olgu märgitud varjunimega, kuna autori õige nimi ja aadress olgu sama varjunimega märgitud kinnises ümbrikus.

4. Võistlusele saadetavad laulud ei tohi olla kirjutatud autori enda käekirjaga,

vaid peavad olema kirjutatud ümber tundmata käekirjaga.

5. Hindamiskomisjoni määrab Lauljate Liidu juhatus. Hindamiskomisjoni liikmed ei või ise võtta osa võistlusest.

6. Auhindu on kuni viis, igaüks Kr. 100.—, millistest nii mitu antakse välja, kui mitu laulu hindamiskomisjoni poolt on tunnustatud auhinna vääriliseks.

7. Auhinna väljamaksmisega langevad auhinnatud laulud ühes kõigi autoriõigustega Eesti Lauljate Liidule trükkimiseks ja ettekandmiseks 5 aasta kestel.

8. Võistlusele saadetud ja auhinnata jäänud käsikirjad lähevad Lauljate Liidu arhiivi kasutamiseõigusega; kaasasolevad autoriümbrikud hävitatakse avalikult pärast hindamist.

### Uued algatused algupärase hünni saamiseks.

Rahvakultuuri ja Rahvahariduse Nõukogu on algatanud meie algupärase hünni ja rahvalike peolaulude saamise küsimuse. Nagu üldiselt teada, oleme oma praeguse hünni viisi ja sõnad laenanud Soomest Pacius'elt ja Runeberg'ilt. Pacius aga on kasutanud oma lauluks ilmselt saksa üliõpilasviisikest, nagu sellele juhitud tähelepanu ka meie lehe veergudel. Hünni sõnad on tõlkinud Runebergi järelle J. V. Jannsen ning tõlge kannab nii keeleliselt kui kunstiliselt diletantlikku ilmet.

Rahvakultuuri ja rahvahariduse nõukogu poolt on koostatud kava, mille järele tuleks korraldamisele kestvalt hünnitavate pidulike laulude võistlused. Kui mõni laul neil võistlusil peaks osutama sobivaks meie uueks hünniks, siis määratakse temale auhinnaks Kr. 1000.—

Enne lauluviiside võistlust aga tahetakse korraldada sobivate sõnade võistlus, milleks on nähtud ette kolm auhinda: I — Kr. 250.—, II — Kr. 200.— ja III — Kr. 100.—. Pääle selle korraldatakse esimene muusika võistlus, mille tähtajaks arvatavasti saab 1. jaan. 1936. a. Asja korraldamiseks moodustatakse nõukogu juure alatine žürii.

### Asuti trükkima 1936. a. laulupidude nooti.

1936. a. suvel toimub kaks maakondlikku laulupidu: Virumaal ja Viljandimaal. Mõlemad vastavad Lauljate Liidu osakonnad on leppinud kokku ühise laulude kava asjus ja otsustasid selle trükkimise anda Lauljate Liidu hoole. Noodiraamatu toimetajaks valiti helilooja T. Vettik. Noot anti juba trükki ja ilmub sügiseseks hooajaks. Kavasse on võetud järgmised laulud: 1. Koraal — (esialgu lahtine), 2. K.

Türnpü — „Valvur“, 3. T. Vettik — „Su Põhjamaa päikese kullast“, 4. T. Vettik — „Ühte laulu tahaks laulda“, 5. A. Läte — „Enne surma Eestimaa“, 6. J. Aavik — „Noorte laul“, 7. E. Aav — „Hommik“, 8. M. Saar — „Kevadunistus“, 9. M. Lüdig — „Põlismetsa järv“, 10. J. Aavik — „Käo teretamine“, 11. M. Hermann — „Mis sa nopid“, 12. R. Päts — „Pulmalaul“, 13. V. Leemets — „Tantsulaul“, 14. M. Saar — „Lõppeks“. Pääle selle leidub Viljandimaa laulupoole kava tarvis veel K. Türnpü „Priuse hommikul“.

### Muusikud oma oskussõnastikku korraldamas.

*Eesti Akadeemilise Helikunstnike Seltsi Muusikateadusliku Sektsiooni Oskussõnastiku Toimkonna poolt avaldamiseks saadetud.*

Eesti keeles muusika oskussõnadest puudust ei ole: neid esineb liigagi palju ja sigineb ikka veel juure, — küll muusikute ja mittemuusikute looduna. Ent kuna meie filoloogid ei ole suutnud tuua ühtlust muusika terminoloogiasse, seda isegi osalt talkistades uute tarbetute terminite juuretegemisega, kus vanu ning otstarbekaid juba olemas (madžoor, preluud, bekkarr!, ka mažöör), on nüüd Eesti Akadeemilise Helikunstnike Seltsi koondunud tegevmuusikud asunud ise oma ala oskussõnade kogumisele ning korraldamisele, kusjuures juhtmõtteks on: eestkätt tunnustada ja fikseerida juba tarvistul olevaid sõnu, — hoopis tagaplaanile jäägu uute loomine. Sõna valiku ja tunnustuse kriteeriumiks on ta otstarbekus (lähedus itaalia keelele, levik, käsitatavus, tüve produktiivsus), ilu ning rahvapärusus — kolm mõõdupuud, mis meie keeleuenduseski on pandud maksma.

Tuleb loota, et kõige laiemad muusikaharrastajate ringid E. A. H. Seltsi üritusele tunnevad kaasa ning aitavad ettepanekutega, sooviavaldustega, motiveeritud arvustustega. E. A. H. Seltsi oskussõnastiku toimkonna poolt koostatav oskussõnastik ilmub seltsi järgmises väljaandes „Eesti Muusika Almanakis II“.

Üldõnastikule järgneb pärastpoole rida erisõnastikke igale üksikule muusika erialale (laul, mäng, teooria, ajalugu, esteetika jne.).

Elmainitud toimkond pidas oma esimese töökoosoleku 29. märtsil Tallinnas konservatooriumi ruumes, kaheksa helikunstniku-tegevmuusiku osavõtul. Määratud eelmainitud põhimõtteid, toimkond tutvus lähemalt „duur-madžoori küsimusega“ ja nentis, et eesti muusikaringkonnas on valdavalt pääsnud tarvitusele romaani helinimede tähendusviis (do, re jne.)

— ka konservatooriumis ning ametlikes õppekavades — tõrjudes tagasi aastasadu valitsenud saksa süsteemi (c, d jne.). Tegelikult muusikapraktise seisukohast tuleb seda tervitada, kuna saksa süsteem vaid teoreetiliselt ja elementaarpedagoogiliselt seisukohalt võib kokkuvõttes mõningaid paremusi. Viimasel põhjusel otsustatigi korraldada eriline „duur-mažoori“ referaadiõhtu kõigi asjast huvitatute, eriti tegevmuusikute ning muusikaõpetajate osavõt-võtul.

Päale selle tunnustati kõige õigemateks sõnakujudeks järgmised: mažoor (mitte: mažöör, madžoor, mažor), minoor (mitte: minöör, minor), diees, dubldiees (mitte: dies, diääs), bemoll (mitte: bemol), dublbemoll, bekaar (mitte: be-karr) ja helinimed: do, re, mi, fa, sol (häälda „l“ nagu sõnas „sul“), la (mitte „lja“!), si.

Järgmisel koosolekul asutakse ligi 1000-sõnalise oskussõnastiku (sisaldab palju variante) läbivaatamisele ja üksikute selles sisalduvate sõnakujude normimisele. Normsõnastik esitatakse avalikkusele pärast läbivaatamist ja hääkskiitmist vastavate komponentsete keeleteadlaste poolt.

Kõik soovivaalduused, ettepanekud muusika oskussõnastiku asjus tulevad aadressida „Eesti Akadeem. Helikunstnike Seltsile“ — Tallinn, Konservatoorium.

### Kaitseliidu juubelipidustused.

Eeloleval suvel toimuvad üle maa kaitseliidu 10-a. juubelipidustused. Eriilise suurejoonelisusega korraldatakse juubelipidustused Tallinnas, kuhu koonduvad esindusväeüksused ka kõigist teistest malevatest. Muuseumis on nähtud ette kaitseliidu puhkpillikoore kontsert Lauulväljal, millele loodetakse koonduvat üle maa umbes kümme-kond orkestrit. Selle kontserdi kava on praegu väljatöötamisel.

### Tartu Naislaulu Seltsi hoogne tegevus.

Tartu Naislaulu Selts tegutseb juba seitsmendat aastat ja on selle aja jooksul paisunud õige arvukaks ning seltskonnas võitnud tähelepanu. Praegu laulab kooris kaasa 60 laulja ümber. Endise koorijuhhi Ed. Oja' lahkumise järele läinud aastal asus koorijuhhi kohale Joh. Tamverk. Uue koorijuhiga oli esimene suurem esinemine „Vanemuises“ 5. aprillil. Koori töö on õige intensiivne. On esinetud sageli kontsert-jumalateenistustel, aiktustel, kontsertidel j. m. Ette on nähtud selleks aastaks rida esinemisi kodulinna ja kontsertreis Tallinna. Koor võtab osa eelseisvast Tartumaa III ja Pärnumaa VI laulupeost.

Seltsi juhhib administratiivselt juhatus, kuhu kuuluvad: esinaisena pr. M. Määrits, esinaine abina pr. Saarlas, kirjatööm. prl. J. Jürgenson, kirjat. abina pr. H. Rajamaa, laekurina prl. A. Veidenberg ja koorivanemana pr. B. Lint.

Koori häälesäädjaks on lauluõpetaja R. Jõks.

### Petserimaa laulupäev.

Lauljate Liidu Petserimaa osakond, miline praegu asutamisel, organiseerib oma esimese üritusena eeloleval suvel Petseris 28. juulil s. a. Petserimaa laulupäeva.

### Nehatu Põllumeeste Seltsi Muusika Osakond sai omale lipu.

Nehatu Põllumeeste Seltsi Muusika Osakond otsustas omale hankida lipu, mille ühel küljel on kujutatud Lauljate Liidu märk. Lauljate Liidu juhatus otsustas lubada kasutada lipul Lauljate Liidu märki seni, kui selts on L. Liidu liige.

Varemalt on veel mitu laulukoori küsinud luba oma lipul või mütsil Lauljate Liidu märgi kasutamiseks.

### Eestist kutsuti koore Rootsi laulupeole.

Eeloleval suvel peetakse Stokholmis Rootsi laulupidu, millele on kutsutud võtma osa ka koore Eestist. Lauljate Liidu juhatus otsustas saata Rootsi laulupeole esinduskoori ainult sel juhul, kui soovib sõita mõni koor terves koosseisus.

Registreerida võib koore Lauljate Liidus kuni 1. maini s. a.

### Elsa Avesson, agar eesti muusika propageerija Tšehhoslovakkias,

näitab tõusva klaverivirtuoosina häid tagajärgi. Ta mängis 3. det. l. a. Praha ringhäälingus Heino Eller'i Fis-duur ja Des-duur prelüüdi, „Hämmilaulu“, „Menuetti“, Artur Lemba' „Fantaasiat eesti rahvaviisidel“ ja Juhan Avaviku klaverisonaadi I osa. 5. märtsil s. a. saatis ta president T. G. Masaryk'i 85. a. sünnipäeva puhul čehhi postiteenijate poolt korraldatud pidulikul kontserdil čehhi lauljat Lev Uhlér'it. Aprilli lõpul ta jälle korraldab Praha ringhäälingus iseseisva kontserdi, samuti saadab Lev Uhlér'it klaveril.

Elsa Avesson on sündinud Omsk'is 17. II 1914, elas oma noorpõlves Böhmis (Roudný), kus tema isa kümme aastat oli kullakaevanduste ülemisener; lõpetas Tallinnas gümnaasiumi ja Tallinna Konservatooriumi prof. Artur Lemba' õpi-

lasena; käesoleval ajal viibib Prahas klaveri meistriskoolis.

Tema kunstilise tegevuse üle refereerisid väga kiitvalt tšehhi muusikaajakiri „Hudebni zpravodaj“ ja Praha lehed, kes Elsa Avesson'ile kuulutavad suurt tulevikku.

Võiks ta edasi senise eduga levitada välismaal eesti muusikat ja nii edendada rahvaste kultuurilist lähenemist!

*Indrich Schröder.*

### Eesti muusikat välismail.

— Vabariigi aastapäeva puhul 24. veebruaril toimus naabermaades traditsioonilisi kontsert-aktusi, mispuhul esitati rohkesti eesti helindeid ja avanes võimalus eesti kunstnikel esineda välismail. Helsingis korraldatud kontsert-aktusel esines viiulikunstnik Arvo Hannikainen Karafin'i, Kapi ja Eller'i helinditega. Tooni Kroon aga Oja', Tubina, Aaviku ja Aino Tamme lauludega ning Helsingin Kansaliskuoro Võrgu, Lemba', Kreegi ja M. Hermann'i lauludega.

Riias esinesid kontsertaktusel Tartu Üliõpilasselgakoos E. Võrgu juhatusel, solistid M. Runge, R. Jõks, Liberts-Rebane ja prof. Schubert. Ühtlasi esines Tartu Üliõpilasselgakoos Riias ka iseseisva kontserdiga, millest lähemalt on toodud eelne.

Kaunases korraldatud sümfooniakontserti juhatas Olaf Roots, kavas seisis A. Kapi, J. Aaviku, H. Eller'i ja E. Tubina helindid. Solistina esines M. Taras.

Varssavis korraldati sel puhul eestiõhtu raadio ringhäälingus, kus esines sümfooniaorkester ja soliste.

Prahas esines ringhäälingus Juta Kipasto eesti klaveritöödega.

Üldiselt olgu märgitud, et seekordsel aastapäeval oli organiseeritud meie muusika esitamist välismail seninähtamatult hästi. Kui alles hiljuti meil ei olnud ühtki asutust ega isikut, kes oleks hoolitsetanud selle eest, et vähemalt Vabariigi aastapäeva puhul meie muusika kostaks kaugemale siinsetest kitsast piiridest, siis nüüd võime otse uhked olla selle üle, kui laialdaselt ja väärikalt käesoleval aastal meie muusika on leidnud teed Euroopasse. Olgu tänatud korraldajad! Meil on alles meeles see aeg, kus lasti ühes meile sõbralises riigis meie aastapäeva puhul kanda ette viletsat populiikest buršilauludest, millega pidi olema esindudki eesti muusika!

— Antonie Ilves, kes hiljuti lõpetas Tallinna Konservatooriumi ja täiendas end laulmises Viinis, esines Viini ringhäälingus 18. märtsil eesti lauludega. A. Ilvesel on lootus saada kohta Viini ooperisse.

— Miliza Korjus, Tallinnast pärit olev ja meie kontsertpublikule tuntud koloratuur-sopran, on sõlminud lepingu Berliini Riigiooperi jõuna. Korjus on saanud Saksamaal vaimustava vastuvõtu osaliseks, temast kõneldakse väga ülistavalt. Muuseas on ta laulnud mitmeid kordi heliplaatidele, millised on saanud suure leviku osaliseks. M. Korjus on õpinud Tallinnas Malama' juures.

— Vladimir Padva kontserteerib praegu koos kuulsa viiulikunstniku Mischa Elman'iga Ameerikas. Hiljuti esinesid nad Bostonis „Symphony Hallis“ suure eduga, mispuhul arvustus väga kiitvalt kirjutas ka Padvast. Bostonist läks reis edasi Floriidasse, säält minnakse Kaliforniasse ja Mehhikosse.

— Ludvig Juht on jäänud peatuma Bostonisse, kus ta säälses kuulsas sümfooniaorkestris mängib kontrabassi. Orkestri juht, kuulsamaid kontrabassikunstnikke Kussevitski, on asunud kirjutama uut kontserti kontrabassile, mis tuleb esiettekandele Ludvig Juhi poolt arvatavasti eeloleval sügisel.

### Laulude võistlus Lätis.

Läti järgmine üldlaulupidu peetakse 1936. a. suvel Riias Läti Laulupidude Seltsi poolt. Selleks laulupeoks uute laulude saamiseks korraldas tähendatud selts uute laulude võistluse, mille žüriisse oli kutsutud Eestist prof. J. Aavik. Auhindu oli määratud kuus ja nimelt: kaks I auhinda à 200 latti, kaks II auhinda à 150 latti ja kaks kolmandat auhinda à 100 latti. Summad auhindadeks saadi Läti valitsuselt, kes kavatseb ühendada tulevase üldlaulupeo riikliku ja rahvusliku aate propageerimisega. Laule võistlusele oli saadetud 80 ümber, auhindadest aga otsustati anda välja ainult neli kolmandat auhinda. Üldiselt võistlusele saadetud laulude tase oli umbes sama, mis Eestiski, seekordsel võistlusel aga silmapaistvaid laule osutus vähe. Nagu kuuldus, ei võtnud võistlusest osa vanemad heliloojad päälle meilegi tuntud Melngailis'e, kes ka sai kolm auhinda neljast. Erilist märkimist väärib asjaolu, et prof. J. Aaviku üteluse järele Lätiski järjest rohkem pannakse rõhku laulude lauldavusele ja viisilisusele ning üldiselt on hakatud kritiseerima seda tendentsi, milline nägi laulu väärtust vaid tema puhttehnilises väljatöötuses ja selle keerukuses.

### Laulupidu Soomes.

Eeloleval suvel korraldatakse Soomes Sortavalas „Kalevala“ röömuuasta laulupidu 29.—30. juunini. Laulupeost osavõtuks saabus kutse ka Eesti Lauljate Li-

dule. Lauljate Liidu juhatus otsustas kutsuda koore üles Soome laulupeost võtma osa terves koosseisus. Üksikutest kooridest sõita soovijaist moodustatud ühendkooriga otsustati vennasrahva suurpeole mitte minna, kuna selline koor ei suuda valmistuda tarviliselt ette esinemiseks ega oma vajalist ühtlust.

Kuuldavasti kavatseb Soome laulupeole sõita Raudteelaste segakoor „Raudam“ K. Leinus'e juhatusel ja Riigi Tööstuskooli orkester. „Raudami“ segakoor kavatseb anda suvel Soomes mitmes linnas kontserite, sooritades mitmetuhande kilomeetrilise matka mööda Soomemaad. Siin eriliseks soodustuseks on asjaolu, et „Raudamile“ kui raudteelastest koosnevale koorile antakse erivõimalused raudtee kasutamiseks. Muile kooridele võimaldatakse aga sõit Sortavalasse (Kesk-Soomes) 25% hinnaalandusega.

Soome laulupeole sõita soovijaid koore registreeritakse Lauljate Liidus kuni 1. maini s. a.

**Jooni prof. Erkki Melartin'i iseloomust**  
tema 60. sünnipäeva puhul 7. veebr. 1935.

Erkki Melartin on sünnipäralt karjalasi või täpsemalt üteldes Käkisalme poegi. Juba oma isa, Käkisalme vallakirjutaja, muusikalises kodus sai kunstiliselt erk nooruk esimest äratust. Klaver oli muidugi armastatud mänguriist. Kui aga andekas noormees ähvardava kopsu- ja südamevea tõttu pidi katkestama õpingud Savonlinna gümnaasiumi lõpuklassis, olid nii muusikalised kui ka maalikunstilised anded osutunud temas niivõrd tugevaks, et tal osutus raskeks valida oma elutööd. Helikunst siiski võitis, olgugi, et ta ka pintslit pole täiesti heitnud kõrvale. Umbes viisteist aastat tagasi korraldas ta Helsingis oma piltide näituse; maalidest kirjutasid arvustajad väga sümpaatselt, võttes arvesse, et helilooja oli maalikunsti alal ainult asjaarmastaja. Melartin on siiski niivõrd olnud armunud maalikunsti, et isegi Šveitsi Baselis õppis kunsti ajalugu ja esteetikat. Tema praeguses kodus Pukinmäel leiab külastaja rikkaliku muusikakirjanduse kõrvale ka suure kogu teoseid kujutava kunsti alalt ning lisaks hulga mitmesuguseid kunstiesemeid vanult ajult, kuulsate kunstnike maale, idamaa rõivaid jne. Oma kogumishimu rahuldab ta ka vanade postmarkide kogumisega, mida tal on tuhandeid igast maailmakaarest.

Prof. Melartin on ka soojasüdamlik loodusesõber. Sajad välismaa taimeliigid su-

vel aias ja talvel toas saavad temalt isaliku hoolitsust.

Üheks Melartini kireks on ka matkamine. Poissmehena tal alati on olnud aega rändamiseks, ja tundes paljusid Euroopa keeli, on too matkamine kujunenud temale väga suurel määral üheks hariduseallikaks. Ta on käinud läbi kogu Euroopa, isegi Aafrikas ja Indias on ta rännanud. Alles mineval suvel avaldas ta „Uusi Suomi“ veergudel „Laisa mehe“ matkakirjeldusi.

Heidame lühikese pilgu ka prof. Melartin'i heliloomingusse. Kui Jean Sibelius't nimetatakse tüüpiliseks orkestrikomponistikks, Yrjö Kilpist ehtsaks soololaulude loojaks ja Emil Genetz'it erilisel koorilaulude autoriks, siis Melartin'i jaoks ei sobi need määritlused üksikult, sest ta on liikunud kõigil helikunsti aladel. Kodude jaoks on ta loonud suure hulga kaunist klaverimuusikat, millest mitmed palakesed on kirjutatud lastele. Tema kammermuusika teosed kuuluvad haritud ringkondadele. Kolmestsajast soolalaulust on mitmedki levinud üle maakera. Tema paindub ja tundelik temperament on võimaldanud talle luua ka näidendimuusikat; tuntuimad nendest on „Printsess Roosike“, ballett „Sinine helm“, müsteerium „Aino“. Seitsmes sümfoonia näitab ta oma polüfoonilist taidlust ja orkestri valitsemist; siin tema helikeel kandub aadete ja kõrgemate eluülesannete teenistusse. Ta on lüüririk. Eluraskused tema võitlusis ei kuhju äärmuste lahendusteni ja tema heliloojaprofiili kuulub õrnemaidki jooni, mitte ainult meheliiku võitlushimu. Ta on meloodik „jumala armust“, tarvitades harmoonais ja orkestreerimises nii vanade kui ka uute stiilide mõjuvahendeid. Valitsedes täieliselt polüfoonia kõige äärmisemaidki vahendeid, võib ta oma lüürikale anda isegi „mõistliku vestluse“ tooni ja tema loomingu üldpildis annab puhtsoomlus kätt kultuurse Euroopa maailmamehele.

„Muusikitieto“ järele E. M.

**Dmitri Šostakoviči**

palju tähelepanu äratanud ooper „Lady Macbeth Mtenskist“ etendati 5. veebruaril New-Yorgis vene rändansambli poolt kohalise Cleveland-orkestri kaastegevusel. Arvustus nentis, et ooperil olevat õnnelikke momente, kuid paraku liig vähe kogu ooperi kõitvaks tegemiseks. Eemalotõukavalt mõjuvat teatav otsitud muusikaline vihjatuse ja ahtrus, mis üldiselt iseloomustavat seda ooperit.

## Soomlase Yrjö Kilpise laulude

kontsert, autori isikiikul korraldusel, Gerhard Hüsch'iga solistina ja proua Kilpise klaverisaatel, toimus 6. veebruaril Londoni kuulsas kontsertsaalis Wigmore Hallis. Arvustus võtlis kontserdi vastu ülistavalt: Kilpisel olevat spontaanne loomisküllus, mis osutub oluliseks laululooja andeks, stiilinappus tõendavat õiget lauluvaistu autoris j.s.m. On huvitav märkiõa, et ettekantud laulud kuulusid nende hulka, mis Kilpinen on loonud saksa tekstile („Surmalaulud“, „Armastuselaulud“, „Rändava pillimehe laulud“).

## Melartin'i 6. sümfoonia trükitakse.

Prof. Erkki Melartin'i 60-a. juubeli puhul teatasid tema daani sõbrad oma kavatsusest avaldada trükituna tema 6. sümfoonia. Töö on praegu käimas Rootsisis ja Daanis korraga.

## Heinrich Hensel,

omaaja kuulsamaid Wagner'i lauljaid suri hiljuti 61-aastasena. Hensel on esinenud Wagneri ooperites suure eduga nii Saksa maal kui New-Yorgis, Chicagos, Brüsselis, Londonis jne. Bayreuthi Wagneri-teatris oli ta tunnustatumaid Parsifali-lauljaid.

# Nali naljaks

## „Lihtne ja viisirikas!“

„Lihtne ja viisirikas“ — sellega on öeldud kõik, üks ole? Kui laul meeldib, siis üteldakse: lihtne ja viisirikas laul! Kui laul ei meeldi, siis üteldakse: keeruline ja viisivaene! Kui helilooja meeldib, siis üteldakse: kirjutab lihtsalt ja viisirikalt! Kui helilooja ei meeldi, siis üteldakse: ei oska lihtsalt ja viisirikalt kirjutada!

Mida ütlevad heliloojad ise selle kohta?

„Lihtne ja viisirikas, see on sama, mis labane!“ nõnda väljendus keegi modernismi kalduja.

„Hm! Ma ei mõista hästi, kuidas need kaks omadust üksteisega sobivad. Kui muusikas lihtsus oleks voorus, siis tuleks ju ideaalseks helindiks pidada vabriku vile! Kuulake, milline võimas lihtsus selles avaldub! Et see aga samal ajal oleks ka viisirikkus, seda ei või keegi ütelda. Ja teisest küljest: kui helind on kord viisirikas, siis peab ta ka olema keerukas!“ nõnda targutas teine helimeister.

„Beethoven'i suurus seisis tema lihtsuses ja viisirikuses. Aga Beethoven tähistab lääne muusika-kultuuri kulminatsiooni!“ see on kolmas arvamus.

„Kõigis on süüdi muusika-õppeasutused, konservatooriumid. Nende kompositsioo-

ni-klassides õpetatakse küll esimest ja teist harmooniat, kontrapunkti, fuugat, kaanonit ja muid veidrusi, kuid viisi kirjutamisele sääli pannakse vähe rõhku.“ Nõnda kurtis keegi, kes kunagi isegi oli õppinud konservatooriumis.

Kui nüüd see viimane arvamus kanda mõne konservatooriumi kompositsiooni-õpetaja kõrvu, huvitav, mida see selle kohta ütleks!

Seda on tehtud. Ja saadud järgmine vastus:

„Minul on olnud kolmesuguseid õpilasi: esimesed on olnud andekad, nad armastavad mind, et olen tutvustanud neile kõiki heliloomingus võimalikke võtteid ning nad kirjutavad lihtsalt ja viisikalt; teine liik on keskmiselt andekad, nad sallivad mind sellepärast, et olen nad lasknud konservatooriumi lõpetada, nad kirjutavad vahest ka viisirikalt, kuid enamasti ikka keerukalt; kolmas liik on andetud, nad vihkavad mind sellepärast, et ma neid ei lasknud konservatooriumi lõpetada ega pannud neid viisirikalt komponeerima ning kirjutavad alati keerukalt ja viisikehvalt“.

Lõpuks on õppimisega lugu ikka nii, et kui antakse kätte oskused, siis vaim ja vägi peab olema omal.

*Materjalide kasustamine allikat nimetamata on keelatud.*

PÄÄTOIMETAJA  
JUHAN AAVIK

Tegev ja vastutav toimetaja  
EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium: R. RITSING  
A. ÜKSIP, E. REINING, A. LOORITS

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinna, Lai 7, telefon 431-82

## Uudis! Kodumaa töö!

Vilepillid, suured ja väikesed trummid, ksülofonid, türgi trummid, hispaania gitarrid, taldrekud, trianglid, kellamängud (Glockenspiel), Korea tempel-plokid, tamburiinid oleme valmis saanud ja soovitame võistlemata hindadega.

Keelpillid, nende osad, kastid ja keeled tuntud häduses alati saadaval.

Parandused hästi ja odavasti. Koolidele ja seltsidele suuremal hulgal %/0/0

## August Kristal'i

keelpillide tööstus.

Tallinn, V. Pärnu mnt. 12, tel. 462-60.

## Auhinnatud laule segakoorile

(„Laulupeo laule”)

1934. a. võistlusel auhinnatud laulud

I anne:

E. Aav:

„Hommik”

II anne:

M. Saar:

„Lõppeks”

Hind 10 senti.

Eesti Lauljate Liidu kirjastus,

Tallinn, Lai 7.

## AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna Konservatooriumi klaverimeister ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tän. 8—15, telef. 453-26.



### P. PRESSNIKOFF

Kontsert, saade, tunnid, klaver ja orel.

Tallinnas ja väljaspool.

Tallinn, Pikk 66—1.



Dipl. helikunstnik

### ARVID REDLICH

Solist, klaveriõpetaja ja kontsertsaatja.

Suur-Karja 9—2-a, Tallinn.

Kõnetunnid 11—12 ja 3—4.

## Uudis puhkpillikoorigele!

M. Lüdig

## „SCHERZO“

Mängitav 17 — 21 pilliga.

Hind:

Eesti Lauljate Liidu liikmeile —

Kr. 2.— Teistele — Kr. 3.—.

Eesti Lauljate Liidu kirjastus,

Tallinn, Lai 7.

# M. Saar'e koorilaule annete kaup:

## Segakoorile :

„Lindude laul” . . . . .	16 snt.	„Luule, see ei tule tuulest” . . . . .	12 snt.
„Lapse hallütamise laul” . . . . .	16 „	„Mersa laul” . . . . .	18 „
„Ärge naerge neidusida” . . . . .	16 „	„Tantsulaul” . . . . .	12 „
„Miks sa nutad, tammekene?” . . . . .	32 „	„Ärä viidi hää poisi” . . . . .	12 „
„See om leelo liinast tuodu” . . . . .	32 „	„Sööt” . . . . .	12 „
„Köver kuuseke” . . . . .	} . 48 „	<b>Meeskoorile :</b>	
„Läksin kõrtsi aega viitma” . . . . .		„Hällilaul” . . . . .	10 snt.
„Ketramas” . . . . .	. 12 „	„Luule, see ei tule tuulest” . . . . .	12 „
„Sind surmani” . . . . .	. 18 „	„Leidsin aiast linnu pesa” . . . . .	} . 18 „
„Noore vello, veeretalge!” . . . . .	. 30 „	„Põhjareis” . . . . .	
„Emakene laulis, hällitas” . . . . .	. 12 „	„Pulmalaul” . . . . .	} . . 24 „
		„Kõige parem inimene” . . . . .	

Ostes üle 25 eks., hinnaalandus 20%.

Pääladu ja üksikmüük Eesti Lauljate Liidus,  
Tallinn, Lai 7.

Kultuurkapitali Helikunsti  
Sihtkapitali Kirjastusfondi

## uudisväljaandeid:

J. Aavik : „Tervitused“ sopranile või tenorile	Kr. 1.—
M. Saar : „Sügisene lill“ baritonile . . . . .	1.—
A. Vedro : „Eesti rapsodia nr. 2“ klaverile „	2.70
R. Päts : „Laste ringis“, laulutsükl I . . . . .	1.80
A. Karafin : „Legend“ viiulile . . . . .	1.90
H. Känd : „Poème d'amour“ violoncellole . . . . .	1.—
A. Kapp : „Minu süda, rõõmustele!“ orelile „	1.—

Pääladu ja üksikmüük

Lauljate Liidu büroos, Tallinn, Lai tän. 7